

לקוטי תורה

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת פנחס

תשפ"ה

ד"ה "צו את בני ישראל"

ליקוטי תורה פנחס, דף עה עמודה א

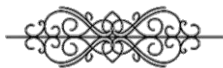
לומדים יקרים,

השבוע מתפרסמים שני השיעורים הראשונים של הביאור לד"ה "צו את בני ישראל" לפרשת פנחס, שכבר התפרסם בעבר.
כרגיל, בנוסף לחוברת על פרשת השבוע מתפרסמת חוברת בשיעורי חסידות של הרב, והשבוע מתפרסם השיעור השלישי והאחרון של הביאור על ד"ה "חכמתו מרובה ממעשיו" מספר 'מאמרי אדמו"ר הזקן' - 'אתהלך לאזניא'.

תוכן העניינים

מה בין תפילה לקורבן?	3
ירידה צורך עליה	4
העלייה והשמחה שבה	9
התפילה כנגד עבודת הקורבנות	13
עלייה מעלה מעלה	16
סיכום אות א של המאמר	19
קורבן כבשים - מידתו של יעקב	20
מוח ועצמות	25
סיכום	28

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי כו', ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו כו', את הכבש אחד תעשה בבוקר" כו'. להבין כפל ב' פעמים "ואמרת", וגם שינוי לשון דכתיב: "אשר תקריבו", וכתיב: "את הכבש אחד תעשה" – לשון עשיה. וגם "תקריבו" לשון רבים ו-"תעשה" לשון יחיד. והענין הוא כמאמר חז"ל: "כל מקום שנאמר צו הוא מיד ולדורות", וזהו כפל אמירה "ואמרת אליהם" – מיד, והוא ענין הקרבנות שהקריבו בזמן שבית המקדש קיים. "ואמרת להם" – היינו לדורות, שתקנו תפלה כנגד תמידין. והנה צריך להבין, איך התפלה כנגד תמידין, שהן כבשים בני

מה בין תפילה לקורבן?

במובן שהוא לא מיוחד לזמן הקרוב או לזמן מסוים בלבד, זו מצווה שנאמרה לכל הדורות. מן הצד האחר, המצווה אמנם חלה לגבי כל הדורות, אבל היא איננה מתקיימת בפועל כעת. היא אינה מתקיימת לא משום שהמצווה בטלה או השתנתה, אלא משום שאין לה אפשרות טכנית להתקיים. יש הרבה מצוות שחלות תמיד ולא תלויות בזמן מסוים אלא שאין להם את הרקע הדרוש להם. אינני יכול לקבוע מזוזה אם אין לי בית, אבל המצוה לא בטלה - אין מקום לחול כרגע. מצוות הקורבנות מבחינה זו לא בטלה, המצווה עדיין חלה, אלא שאין לה רקע שהיא תוכל לחול עליו. "ואמרת אליהם" - מיד, והוא ענין הקרבנות שהקריבו בזמן שבית המקדש קיים, "ואמרת להם" - היינו לדורות, שתקנו תפלה כנגד תמידין. לכן יש כפל של 'ואמרת ואמרת', יש אמירה שהיא לגבי הקרבת קורבן התמיד, ויש אמירה ששייכת אל התפילות כנגד הקורבנות הללו.

והנה צריך להבין, עד כאן הוא אמר שהתפילה והקורבן קשורים זה בזה ועכשיו צריך להבין: איך התפלה כנגד תמידין, אנחנו אומרים שהתפילות הן כנגד קורבנות התמיד, שהן כבשים בני

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי כו', ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו כו', את הכבש אחד תעשה בבוקר" כו' (במדבר כח, ב-ד). השאלות מתחילות בעניינים טכניים: להבין כפל ב' פעמים "ואמרת". נכתב פעמיים "ואמרת", פעם 'אליהם' ואחר כך 'להם'. מדוע זה נכתב בסמיכות כזו? וגם שינוי לשון דכתיב: "אשר תקריבו" וכתיב: "את הכבש אחד תעשה" לשון עשיה. הוא מדבר ראשית על הקורבן ואחר כך על עשיית הכבש. כתוב: "זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד. את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים", "וגם תקריבו" - לשון רבים, "ותעשה" - לשון יחיד.

והענין הוא כמאמר חז"ל: "כל מקום שנאמר צו הוא מיד ולדורות" (קידושין כט.). כל מצווה שנאמר בה 'צו' כמו למשל "צו את בני ישראל", הכוונה היא שזו מצווה שיש לה תחולה גם מיד וגם לדורות. וזהו כפל אמירה, הוא מסביר מדוע נאמר 'ואמרת', 'ואמרת': הציווי על הקורבן הוא לכאורה מיד, והוא לדורות

שנה, והתפלה היא בקשת רחמים, ואיך היא תמורת הקרבן? גם להבין מה שכתוב בקרבנות "ריח ניחוח" לשון נחת רוח, וגבי נח כתיב: "וירח ה' את ריח הניחוח", איזו נחת רוח הוא מריח הקרבנות?

אך העניין הוא, כי הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף בנפש הבהמית, ירידה צורך עליה היא. והנה קודם שנברא העולם,

הרוח, מפני שאצל נח כתוב באופן הרבה יותר בהיר: "וירח ה' את ריח הניחוח", ואז הוא סולח לארץ וליושביה.

המאמר התחיל בשאלות על הפסוקים, אותן הוא פתר ביחס שיש בין הקרבנות לבין התפילות. אמרנו שכפילות הפסוקים שייכת לכפילות של הקורבן והתפילה, כדבר השייך לקורבן. אחרי זה הוא שאל מהי בעצם נחת הרוח שבקורבן ומה הקשר המהותי בין הקורבן והתפילה. חכמים בנו קשר בין הקרבנות לתפילות: השעות של הקרבנות הן השעות של התפילות, הקרבנות הללו הם קורבנות הציבור וכיוצא בהם התפילות הן תפילות הציבור. בכל זאת, מצד התוכן לכאורה אין שום קשר בין הקורבן לתפילה. הוא אומר שהתפילה היא עניין של בקשת רחמים, בעצם מהותה התפילה היא התייחסות אישית בין האדם לבין הקב"ה. זה איננו דומה לעניין של הקורבן.

ירידה צורך עליה

אך העניין הוא, כי הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף בנפש הבהמית - ירידה צורך עליה היא. ירידת הנשמה היא בזה שהנשמה יורדת לעולם ונעשית חלק מחיי העולם הזה, שהרי הנשמה במהותה קשורה ושייכת לעולם גבוה יותר. יתר על כן, הנפש

שנה, והתפלה היא בקשת רחמים, ואיך היא תמורת הקרבן? לכאורה אין קשר בין הדברים, הקורבן הוא מעשה של שחיטת שני כבשים, בתפילה לא שוחטים דבר אלא אומרים דברי בקשת רחמים לפני הקב"ה, מה השייכות בין שני הדברים הללו? וגם להבין מה שכתוב בקרבנות "ריח ניחוח" לשון נחת רוח, 'ריח ניחוח' הכוונה היא שיש נחת רוח לפניו בהקרבת הקורבן, וגבי נח כתיב: "וירח ה' את ריח הניחוח" (בראשית ח, כא), והשאלה היא איזו נחת רוח הוא, מריח הקרבנות? השאלה היא מה יש בקורבן שעושה את ריח הניחוח. אגב, הדוגמא של הקורבן של נח שמופיעה כאן, היא כנגד מי שעושים רציונליזציה של הקרבנות. כתוב בהרבה ספרים שהקרבנות הם סוג של ויתור שעושה הקב"ה לישראל. אומרים שכיוון שכל העולם הקריב קורבנות, הקב"ה נתן גם לישראל להקריב קורבנות. לפחות לפי האמור בתורה, ישנם הקרבנות של קין והבל שנעשו לפני היות עבודה זרה, לפני שבני אדם התרגלו להקריב קורבנות, ויש את הקורבן של נח, שנמצא לבדו בעולם - זה עוקר את התפיסה של הקורבנות כתגובה לתרבות אחרת. לכן הוא מדבר על קרבנו של נח בעניין הזה, משום שמתברר שלקורבנות יש משמעות עצמית ומהותית. השאלה פה היא לא על עניין הקורבנות ככלל, אלא על העניין של נחת

מבחינה אינטלקטואלית גבוהה יותר, אלא היא דרגה אחת מעבר. זה קשור לא במהות קדושתו של האדם, אלא במהותו של האדם כיצור יותר משוכלל, שהנפש הבהמית שלו מפותחת בהרבה. הנפש הבהמית של האדם היא לא רק זו שדואגת לו כשהוא עסוק בגסטרונומיה. הנפש הבהמית של האדם לא רק הולכת לאכול במסעדה, היא גם מבשלת את האוכל של המסעדה, והיא גם כותבת את ספרי הבישול של המסעדה. אבל הנפש הבהמית איננה גומרת בזה, הנפש הבהמית גם כותבת מוסיקה קלאסית, והנפש הבהמית גם עוסקת במתמטיקה גבוהה. זאת אומרת שהנפש הבהמית של האדם היא לא דבר של מה בכך, היא לא דבר גופני. מצד שני, הנפש הבהמית ביסודה הגדול, בנויה על העולם הזה ועל חמדת העולם הזה. זאת אומרת, מקור מרחב החיות שלה הוא באופן מובהק העולם הזה וכל אשר בו. הנפש הבהמית היא הנפש החיה את חיי העולם הזה. עכשיו, כאשר הנפש האלוקית מתלבשת בתוך הנפש הבהמית, היא צריכה ואיננה יכולה להביע את עצמה אלא דרך הנפש הבהמית. משום שאין לה מגע ישיר עם הגוף בלי המתווך הזה, הנקודה הזו היא עיקר עניין ירידת הנשמה. היא לא רק יורדת לעולם ולא רק יורדת להתלבש בגוף, אלא היא יורדת להתלבש בגוף ובנפש הבהמית - זה עיקר הירידה.

כאמור, הנקודה היא שירידת הנשמה לעולם הזה היא ירידה לצורך עלייה. הוא יסביר מה העניין של הירידה ומה העניין של העלייה: והנה קודם שנברא העולם,

האלוקית מתלבשת בתוך הנפש הבהמית ובתוך הגוף. הנשמה האלוקית לא רק נותנת חיים לגוף, אלא גם שורה בנפש הבהמית. הקשר של הנשמה אל הנפש הבהמית, הוא קשר הרבה יותר אינטימי. משום שהנפש הבהמית איננה ניטרלית, גם ההתלבשות של הנשמה בגוף איננה פשוטה. בעוד שהגוף הוא, אמנם, חומרי ומוגבל, ומפני זה הוא בנוי מכל מיני דברים שאולי אינם עניין של ריח ניחוח; אבל אחרי כל זה, הגוף בעצמו, מבחינת מהותו - הוא דבר ניטרלי. אין הבדל מהותי בין הגוף לבין דברים אחרים בעולם החומר - כל מה שיש בגוף, כל הפעילות הכימית או הביולוגית, הוא לגמרי ניטרלי. לעומת זאת, הקשר של הנשמה עם הנפש הבהמית הוא יותר מורכב, משום שהנפש הבהמית היא כבר נפש. זאת אומרת שהיא דבר שיש לו רצייה, שיש לו הכרה, שיש לו מעורבות. הנפש הבהמית מצד מסוים היא דבר רוחני.

נוסף על כך, הנפש הבהמית היא בעצם יסוד הבעייתיות שיש לנו. הבעיה שיש לנו כבני אדם, היא לא כל כך בגוף באשר הוא גוף, אלא בעיקר בנפש הבהמית שהיא זו שחיה את חיי הגוף. הנפש הבהמית היא זו שחושבת את מחשבות הגוף, וחולמת את החלומות של הגוף. הגוף בעצמו הוא די מוגבל, אבל הנפש הבהמית היא כבר משהו אחר לגמרי. הנפש הבהמית של האדם שונה מהנפש הבהמית שיש בחילזון. גם בחילזון יש איזו שהיא נפש שהיא נפש החיים שלו, ויש לחילזון מן הסתם איזו שהיא הכרה. לעומת זאת, הנפש הבהמית של האדם היא לא רק

היה הוא ושמו בלבד, שמו בגימטריה רצון, שהוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים, מפני שעלה ברצונו הפשוט להיות 'מלך שמו נקרא'. וכמאמר "יחיד חי העולמים", מלך שהוא לבדו יחיד ומיוחד, וחי העולמים אינו אלא בחינת מלך. וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, שבחינת מלכותו היתה כלולה באין סוף ברוך הוא ממש, ונקראת אור אין סוף ברוך הוא, שהוא האור וזיו, והיה האור כלול במאור עצמו. ואחר שנברא העולם נעשה התפשטות האור והזיו להחיות הנבראים מאין ממש ליש, בסדר השתלשלות המדרגות דרך עילה ועלול עד עולם הזה הגשמי,

הפסיכולוגיה האנושית, זה טוב לבני האדם שאומרים להם דברים כאלה, הם נהנים מזה מפני שהם חושבים שהם מבינים. יתר על כן, כשעושים ניתוח של התשובות הללו, רואים שהן מסתיימות באותה נקודה, אבל לפעמים הן נותנות לנו ציור שנותן לנו מצב רוח יותר טוב. כמו שעושים לילדים קטנים, מסבירים להם דברים, ומצפים שהילד הקטן לא יעמוד על זה שבעצם לא ענו לו שום דבר. בעצם התשובה הטובה ביותר לשאלה הזו הייתה צריכה להיות: ככה. אבל מפני שהילד לא רוצה לקבל תשובה כזו, אני נותן לו תשובה יותר מסובכת, שדיון לוגי בה היה מגיע בדיוק לאותה נקודה.

יש סיפור, אומרים שהוא על אלברט איינשטיין (אני לא בטוח שאני מאמין למקור הזה כי נדמה לי שהוא לא היה מספיק חריף בשביל סיפור כזה), שמישהו ביקש שיסביר לו את תורת היחסות בקיצור בצורה מובנת לכל. הוא אמר שהוא לא יכול לעשות דבר כזה. אבל אחרי בקשות חוזרות ונשנות הוא אמר לו שהוא יסביר למה הדבר דומה: עיוור פגש אדם וביקש ממנו שיסביר לו מהו הצבע לבן. איך אפשר להסביר לאדם עיוור מהו לבן? הנשאל גמגם ובסוף אמר: לבן זה

היה הוא ושמו בלבד. לפני שנברא העולם, כל מה שהיה במציאות היה הוא ושמו. שמו בגימטריה רצון, שהוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים, מפני שעלה ברצונו הפשוט להיות מלך שמו נקרא. לפני שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, 'שמו' הוא הכולל בתוכו את הרצון, והרצון הוא שעלה ברצונו להיות 'מלך שמו נקרא'.

יש דברים שהפה יכול לדבר שאין הדעת יכולה לשאת. אנחנו יכולים לבטא בפה דברים שהם אבסורדיים, דברים שהם בלתי אפשריים. הפה יכול לומר אותם, הדעת לא יכולה לשאת אותם, אני לא יכול לתת להם ציור רציונלי. במובן מסוים, לשאול מה הטעם בבריאת העולם, זה סוג כזה של דיבור. התשובה היחידה היא שזה מפני שכך רצה הקב"ה. את השאלה למה הוא רצה את זה, אני יכול לבטא בפה, אבל אני לא יכול לצפות לקבל תשובה, מפני שאני שואל שאלה המתמחית לקב"ה בעצמו. לשאלה הזו אין שום משמעות, כי תשובה לשאלה כזו היא לא בגדר הדברים שיש להם משמעות מבחינתנו. בכך וכך ספרים יש הסברים למה נברא העולם, ההסברים הללו נועדו לתת הרגשה טובה לשומעים. מבחינת

רוצה להיות מלך העולם, אני לא יכול לקבל תשובה ואין שום משמעות לתשובה. זה שיש "חיי העולמים" זה מפני ש"מלך שמו נקרא". כדי שיהיה "מלך שמו נקרא" צריך שיהיה עולם, מפני שהמלכות מתבטאת במציאותו של עולם כשהוא מלך העולם.

וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, שבחינת מלכותו היתה כלולה באין סוף ברוך הוא ממש, ונקראת אור אין סוף ברוך הוא, שהוא האור וזיו. והיה האור כלול במאור עצמו. כאשר המאור איננו מאיר לאחרים, כאשר אין האור יוצא החוצה, כאשר אין חוצה - אז האור והמאור מלוכדים, אין אור שעובד כדבר בפני עצמו. ואחר שנברא העולם נעשה התפשטות האור והזיו, להחיות הנבראים מאין ממש ליש, בסדר השתלשלות המדרגות דרך עילה ועלול. בתוך בריאת העולם, האור הזה מאיר בתוך העולם, שהוא כביכול מעין חלל ריק. בתוך החלל מאיר האור הזה בסדר השתלשלות המדרגות דרך עילה ועלול, ובעוד כמה דרכים אחרות עד עולם הזה הגשמי, עד שאנחנו מגיעים לעולם הגשמי.

בעולם הגשמי יש שני צדדים: הצד האחד הוא, שהוא גשמי בעוד שכל העולמות האחרים הם עולמות רוחניים. הוא נבדל מהעולמות הרוחניים בזה שהוא נמדד בכלים גשמיים. את העולם הזה אפשר למדוד בסנטימטרים, את העולמות הרוחניים אי אפשר למדוד כך, לאמצעי המדידה הללו אין שום משמעות בתוך העולמות הללו. אני יכול לשאול על דבר חומרי מה האורך שלו, מה הרוחב שלו,

דבר, למשל כמו ברבור. שאל העיוור: מהו ברבור? ענה לו: זהו עוף גדול שיש לו צוואר ארוך דק, מעוקל, וכפוף. שאל העיוור: מהו כפוף? לנשאל כבר לא הייתה סבלנות, לקח את זרועו של העיוור ועיקם אותה. אמר העיוור: אה, עכשיו אני כבר יודע מה זה לבן. זה דומה לתשובה שאנחנו יכולים לענות לשאלה: מדוע הקב"ה רצה בבריאת העולם, האדם בונה שרשרת של תשובות ונדמה לו שהוא מבין משהו בתוך הדברים הללו. לאמיתו של דבר, למרות שיש קשר בין הדברים, זה עדיין לא פותר את המכשול המהותי הראשון, העיוור לא יכול להבין מה זה צבע. אני יכול לתת לאדם למשש ברבור אבל אני לא יכול להעביר את הצבע הלבן למי שלא יכול לראות. הרמב"ם אומר שכשם שאין העיוור מסוגל להבין את עין הצבעים, כך לא יכול השקוע בגוף להבין את העניין הרוחני.

וכמאמר "יחיד חי העולמים", מלך שהוא לבדו יחיד ומיוחד. זאת אומרת הוא בעצמו יחיד, פירושו לא רק שהוא אחד, אלא שהוא יחיד, כלומר, אין עוד מלבדו. וחי העולמים זה שהוא חיי העולמים, ומחייה את העולמים, אינו אלא בחינת מלך. עלה ברצונו להיות מלך העולם. למה עלה ברצונו להיות מלך העולם ומה הוא מרוויח מזה שהוא מלך העולם, זה לא שייך. לגבי אדם אפשר לשאול מדוע עלה ברצונו של פלוני להיות ראש ממשלה, זה דבר תמוה שעלה ברצונו דבר כזה, ואולי זו שאלה לתחום של פסיכופתולוגיה או תחומים אחרים, אבל זו שאלה שאנחנו מבינים. כשאני שואל למה הקדוש ברוך

שהוא היש הגשמי ודבר נפרד ממש, והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו שהיה כלול באור אין סוף ברוך הוא.

ותכלית הירידה היא צורך עליה, להיות מיש לאין, שיהיה היש גם כן בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש. והיא העליה העיקרית שעליה נאמר "לזיתן זה יצרת לשחק בו", שמזה נעשה שחוק וחדוה למעלה בביטול היש לאין,

למעשה לעולם אין שום קיום כשלעצמו. ככל שיורדים בעולמות, העולם מרגיש את עצמו כ'יש', כהוויה עצמית. ההוויה העצמית הזו יודעת שיש משהו שמחיה אותה, עד שמגיעים אל העולם שלנו. בעולם שלנו הידיעה הזו איננה. במובן מסוים אנחנו היצורים הגבוהים של העולם שלנו, וגם אנחנו איננו מסוגלים להשיג את המהות האלוקית בתחושה ממשית מיידית. יש דברים שאנחנו משיגים מעצמנו ללא צורך שילמדו אותנו, אבל את המהות האלוקית אנחנו לא משיגים. זה העניין של העולם שלנו, שהוא בנוי אטום. הוא גם גשמי וגם אטום. הדברים האלה הם לא זהים בהכרח, כלומר, העולם שלנו הוא אטום מפני שהוא אטום ולא מפני שהוא חומרי. היות שהוא גם אטום וגם גשמי, זה יוצר עבורנו יותר בעיות. היות שהעולם שלנו הוא עולם גשמי, גם החושים שלנו הם חושים שקולטים את הגשמי, החינוך שלנו בוודאי עשוי לקלוט רק את הגשמי; לכן ללכת מעבר לגשמי זה מאמץ בשבילנו. אני צריך לעשות מאמץ כדי שלא להישאר בתוך תחומי של הגשמי, ולכן האטימות של העולם נעשית הרבה יותר עמוקה, באשר העולם שלנו הוא גם חומרי וגם נפרד.

מה המשקל שלו. אם יש לי קושיה של אביי, אינני יכול לשאול "נו וכמה האורך שלה?" או "מה המשקל שלה?". כל המהויות הרוחניות אינן ניתנות למדידה באמצעים האלה. יוצא שהעולם הגשמי הוא עולם בודד בתוך עולמות רוחניים עד אינסוף. ובתוך העולמות הרוחניים יש לנו צורות ואופנים, דרגה על גבי דרגה, וצורה שונה מצורה. העולם הגשמי נבנה בצורה שהוא מוגבל, שהוא ניתן להימדד בכלי מידה מוגדרים, מוגבלים וחומריים. זה דבר שבעצם מעמיד את העולם שלנו כעולם אחר משאר כל העולמות - זהו צד אחד של העולם הגשמי.

הצד השני שלו הוא שהוא נבדל גם בזה שהוא נפרד: **שהוא היש הגשמי ודבר נפרד ממש.** מהבחינה הזו העולמות האחרים נמצאים מעלינו, הם עולמות שחשים בצורה מסוימת את הנוכחות האלוקית. העולם שלנו הוא עולם אטום, הוא איננו חש את המציאות האלוקית בתחושה מיידית. למעשה ההבדל בין העולמות והדרגות השונות בעולמות, היא שהם מתחלקים זה מזה במה שנקרא "מעלת העולמות", כלומר במידת הבהירות שבה הם חשים את 'כוח הפועל בנפעל'. ככל שהעולם גבוה יותר, הוא מרגיש יותר את כוח הפועל, עד שבעולמות הגבוהים ביותר, היש הנפרד איננו קיים בכלל.

העלייה והשמחה שבה

ותכלית הירידה היא צורך עליה, תכלית כל הירידה הזו היא לצורך עליה. להיות מיש לאין, שיהיה היש גם כן בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש. בתוך העולם שלנו יש 'יש', והמשימה של ה'יש' היא להכיר שהוא איננו 'יש'. המשימה של הנפרד היא להכיר שהוא איננו נפרד. המשימה של הנבדל היא להבין שהוא איננו נבדל. זוהי העלייה של העולם - בעצם ההכרה של "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר" (ישעיהו מ, ה) - עד שכל המציאות מרגישה את פי ה' מדבר. הראיה ב"ראו כל בשר" היא תכלית העלייה של העולמות. כל העולמות האחרים הם בעצם סוג של 'קל וחומר', זה כאילו הקדוש ברוך הוא אומר "אם את המטומטם הזה אפשר ללמד משהו, אז כולם יכולים להבין", אם את העולם שלנו אפשר להביא שיכיר בכך ש"אין עוד מלבדו", אז בוודאי שזהו פתרון גם לכל העולמות האחרים. לפעמים קורה למורה בכיתה שהוא נמצא במצב כזה: יש לו בכיתה כל מיני ילדים, הוא יכול לנסות לכוון את עצמו כלפי המוצלחים ביותר, אבל לפעמים הוא מכוון את עצמו דווקא לתלמיד הכי חלש, מתוך ההנחה שאם הוא מבין, אז אין אף אחד שלא מסוגל להבין. אז אנחנו העולם המטומטם ביותר, זו לא אשמתנו משום שנבראנו כך. תכלית הירידה היא שגם אנחנו נכיר ונדע. והיא העליה העיקרית של העולם, שעליה נאמר "לזיתן זה יצרת לשחק בו" (תהילים קד, כו), שמזה נעשה שחוק וחדוה למעלה בביטול היש לאין. מבחינה זו, ביטול ה'יש'

והוא ירידה גדולה לגבי האור והזין, שהיה כלול באור אין סוף ברוך הוא. עבור האור האלוקי, הירידה לעולם שלנו היא ירידה גדולה. מה שמחיה את העולם שלנו הוא האור הפנימי, והוא מחיה עולמות שונים, מתעטף בתוך עולמות שונים ומפעיל עולמות שונים. בכל עולם ועולם שהוא מתלבש בו יש לאור ירידה, אבל הירידה לעולם שלנו היא הירידה העמוקה והשלמה ביותר. האור האלוקי הוא מהות החיים והקיום של כל מציאות, כאשר אין אור אלוקי אין חיות ואין מציאות של שום דבר, כיוון שאין שום חיות ומציאות מלבדו והוא המקור של כל הוויה באשר היא. אבל בתוך העולם הזה, האור האלוקי מוסתר עד שלא זו בלבד שאין האדם חש בו, אלא הוא יכול להכחיש אותו. אנחנו נמצאים במצב שתיארו במדרש תנחומא (יתרו, ג): ילד קטן הרוכב על כתפי אביו ובכל מקום הילד שואל את כל מי שהוא פוגש, "אולי אתה יודע איפה נמצא אבא?"

אנחנו נמצאים באותו המצב, העובדה שאנחנו יכולים לשאול את השאלה הזו היא רק מפני שהקדוש ברוך הוא מחיה אותנו באותו הרגע! אבל אנחנו שואלים 'איפה נמצא אבא?' בגלל האטימות של העולם. האטימות הזו היא לא קשורה לרשעות שלנו, אלא היא נובעת מהאטימות הכוללת של מציאות העולם, שהוא היש של העולם הזה. לכן זו ירידה גדולה לאור האלוקי, שמצד אחד מחיה את העולם הזה, אבל הוא מחיה אותו בצורה כזו שהעולם איננו חש בכלל במהותו.

שהתהוות מאין ליש הוא ענין הבריאה. וכמו שכתוב: "והחכמה מאין תמצא", וחכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות. מה שאין כן התהוות מיש לאין, הוא דבר חדש ושינוי הטבע, ועיקר השחוק והחדוה הוא משינוי והתחדשות, כדרך שעושין לפני מלכים ושרים איזה שינוי והתחדשות לשמחה ושחוק. וכמו כן, כתיב: "ותחדש פני אדמה", "ישמח ה' במעשיו" (ועיין בספר של בינונים סוף פרק ל"ג, ונקרא 'לוינתן' כי לוינתן הוא לשון חיבור, כמו "וילוו עליך וישרתוך" בפרשת קרח (י"ח ג'), "הנלוים על ה' לשרתו" (בישעיה פרק נ"ו), וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש לאין על ידי הביטול).

והנה למטה ביטול היש לאין, הוא ביטול גשמיות לרוחניות. אך באמת למעלה גם בחינת הרוחניות הוא בחינת יש, שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל,

ה'נחת רוח', כאשר ה'יש' בטל ל'אין' נעשה מזה שחוק וחדוה, זוהי החדוה של עשיית העולם, של יצירת העולם.

הירידה של העולם מתבטאת בכך שהעולם נעשה יותר ויותר אטום, נקודת העלייה היא כאשר הקדוש ברוך הוא מסתכל על העולם שניצח את המכשולים. יש דימוי מתאים לזה: יש לי בן שחביב עלי, אני שואל אותו שאלות ואני מחמיר ומקשה את רמת השאלות בכל פעם, ובכל פעם שהוא מצליח לענות אני נהנה. ככה הקדוש ברוך הוא מסתכל על העולם. הוא נתן לנו בעיה קשה, שהיא עצם מציאותנו, והוא אומר לנו 'פתרו את הבעיה הזאת'. בכל פעם שמישהו פותר את הבעיה, הקדוש ברוך הוא שש ושמח עליו כי זה כל האדם. שהרי כמו שהוא אומר, כל העולם כולו, לא נברא אלא בכדי שיהיה ניצחון על המכשול הכמעט בלתי עביר שנוצר בו בעצם מהותו. וכשמישהו עובר את המכשול הזה, אז זה בעצם מצדיק את כל העולם כולו, את כל המציאות של העולם. הקדוש ברוך הוא רוצה שכל העולם החומרי יגיע אל הנקודה הזו.

ל'אין' הוא משחק, זהו משחק של הקדוש ברוך הוא. כשם שהקדוש ברוך יצר לווינתן לשחק בו, כך הוא יצר עולם שלם שהוא המשחק שלו. המשחק הוא לראות אם נגיע לנקודת הקצה שלו, ואנחנו נגרום נחת רוח לקדוש ברוך הוא בזה.

כדי להגיע לשורשי הדברים ולקבל ציור נכון, צריך להתבונן בעניין של משחק. למשל כשאני משחק בכדור, אני מנסה להביא אותו למקום מסוים, וכשהוא נכנס למקום הנכון - אני מנצח, ויש לי נחת רוח מהניצחון הזה. כתבו על זה הרבה ואף אחד לא יודע למה בדיוק זה קורה, אבל כשהעולם מגיע להכרה, זוהי הנקודה שבה הקדוש ברוך הוא אומר "זה הצליח". זה אולי מעמיד אותנו באור לא מכובד כמו שהיינו רוצים להעמיד את עצמנו, כי זה קצת כמו שמישהו מאלף כלב, וכשהכלב יכול להושיט יד ולומר שלום אז מוחאים לו כף. זה בעצם מה שהוא אומר על בריאת העולם: הקדוש ברוך הוא מסתכל על העולם שלנו ואומר "נו, נראה מה אתם יכולים לעשות", וכשאנחנו עושים - אז הקדוש ברוך נהנה הנאה גדולה. העניין של לווינתן לשחק בו הוא אותו העניין של

המעקשים הללו, למצוא את הדרך בתוך המבוך. להבדיל, זה כמו שעושים לעכברים בתוך מבוך, הקב"ה ברא עולם שבו לא ימצא האדם את דרכו, שלא יבין - "נעו מעגלותיה לא תדע" (משלי ה, ו). יש מבנה מורכב, מסובך, מטושטש שבו קשה למצוא את הדרך. אילו היה העולם בנוי בצורה אחרת, למשל שהיה 'צדיק וטוב לו' ו'רשע ורע לו' אז העולם היה נעשה הרבה יותר פשוט. האדם היה מוצא את דרכו על ידי ניסוי ותעייה, כשם שאדם מגשש את דרכו באפילה בתוך מבוך; פה יש קיר שאי אפשר לעבור, כאן יש פתח ואפשר לעבור. אבל העולם הזה בנוי מכשול אחרי מכשול והדברים הללו אינם פשוטים. אתה נמצא במבוך שבו לפעמים מה שנראה לך כפתח הוא בעצם התעייה, מה שנראה לך כקיר הוא המקום שבו צריך לגשש ולמצוא את הדלת הנסתרת. זהו בעצם העולם שלנו, ובתוך העולם הזה של מבוכים ונפתולים, מי שמצליח לעבור גורם בהצלחה שלו שמחה של מעלה - זהו הלוויתן.

והנה למטה ביטול היש לאין, הוא ביטול גשמיות לרוחניות. ביטול היש לאין הוא במובן מסוים ביטול הגשמיות כלפי הרוחניות. ההשוואה בין יש ואין לרוחניות וגשמיות לא מושלמת אבל מבחינה מסוימת, כאשר אני עומד מול תורה, מצוות, מעשים טובים, עניינים טובים ואני מבטל את הגשמיות מפני הרוחניות, אני בעצם מבטל את היש בפני האין. אך באמת למעלה גם בחינת הרוחניות הוא בחינת יש, גם רוחניות יכולה להיות 'יש', "שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה אותו ואומר

עכשיו הוא אומר: שהתהוות מאין ליש הוא ענין הבריאה. הבריאה במהותה היא העשייה של האין ליש, וכמו שכתוב: "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב). וחכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות. והיא מתחילה את תהליך הבריאה של יש מאין. מה שאין כן התהוות מיש לאין, הוא דבר חדש ושינוי הטבע ועיקר השחוק והחדוה הוא משינוי והתחדשות. צחוק ושמחה נוצרים מפני שיש שינוי והתחדשות. כדרך שעושין לפני מלכים ושרים, איזה שינוי והתחדשות לשמחה ושחוק. כשאני רוצה שמישהו ישמח אני עושה איזה דבר, משהו קומי וזה לעשות חדווה על ידי התחדשות.

וכמו כן, כתיב "ותחדש פני אדמה" (תהילים קד, ל), וזה מה שהוא אומר: "ישמח ה' במעשיו" (תהילים קד, לא). ה' שמח במעשיו מפני שהוא אומר: אני עשיתי את היש ועכשיו היש הזה מתהפך והופך להיות מה שהוא צריך להיות, הוא הופך להיות אין. זהו העניין הקוסמי הגדול וזוהי ההצדקה של מציאות העולם.

כמו שהוא אומר: (ועיין בספר של בינונים סוף פרק ל"ג, ונקרא לויתן כי לויתן הוא לשון חיבור, כמו "וילוו עליך וישרתוך" בפרשת קרח (י"ח ג'), "הנלוים על ה' לשרתו" (בישעיה פרק נ"ו), וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש לאין על ידי הביטול). זהו העניין של הלוויתן, "לוויתן זה יצרת לשחק בו", הלוויתן הוא רק משל, את העולם יצרת לשחק בו. והמשחק הוא שהוא צריך להכיר את בוראו. הקדוש ברוך הוא בנה עולם מלא במעקשים, מבוכים ושאר דברים והאדם צריך לעבור את

והמזל מקבל משמרי האופנים, והאופנים מקבלים מחיות הקדש שבמרכבה, והחיות משרפים כו', שהמזל הוא בבחינת יש לגבי האופנים, והאופנים לגבי חיות הקדש. ועל זה אמרו: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר", שהשירה והזמרה הוא בחינת שמחה ותענוג, שהוא בחינת יציאתם מנרתיקן, הוא בחינת כלים שלהם המגבילים אותם כידוע, שכל החיות הנמשך לנבראים הוא בחינת אורות וכלים. ועל ידי השיר שאומרים המלאכים יוצאים מבחינת כלים שלהם להתכלל באור אינסוף ברוך הוא ממש, כי שם עוז וחדוה במקומו. והנה, עיקר הביטול יש לאין הוא במעשה הקורבנות.

לכן הם יוצאים בשיר, משום שכל דבר נמצא בתוך כלי וכשהוא יוצא מתוך הכלי שלו - זהו השחרור וזהו השיר שלו.

כידוע, שכל החיות הנמשך לנבראים, הוא בחינת אורות וכלים. כל דבר שישנו בעולם יש בו אורות וכלים, יש בו תוכן פנימי ויש בו צד חיצוני שמגביל אותו. למשל, לכל אידיאה יש כלי, והכלי הוא המילים. המילים הן הכלי של המחשבה. המחשבה צריכה להתלבש בכך וכך מילים, במשפט או בכמה משפטים כדי להתגלות, זהו הכלי של המחשבה. במקרה הזה גם הכלי הוא רוחני, משום שגם המילים הן בעצם דבר רוחני, אבל בהקשר הזה המילה היא הכלי בשביל הרעיון שנמצא בתוכה. כך יש כלי ואור בכל העולמות, יש אור ויש לו כלי שמכיל אותו בתוכו, והוא מה שקובע, מגביל ומגדיר אותו.

ועל ידי השיר שאומרים המלאכים, יוצאים מבחינת כלים שלהם להתכלל באור אינסוף ברוך הוא ממש, כי שם עוז וחדוה במקומו. האדמו"ר הזקן אומר שבעלי השיר הם המלאכים. הם יוצאים בשיר מתוך הכלים שלהם, וכשהם יוצאים בשיר - הם בטלים. לכן מופיע במדרש שהמלאכים אומרים שירה פעם אחת ונעלמים; משום שכאשר המלאך אומר

לו גדל" (בראשית רבה, י). והמזל מקבל משמרי האופנים. המזל שמחיה את הדברים: את הצמח, את הפרי, את העץ - מגיע מהשמרים. השמרים הם מה שנופל מהמדרגה של המלאכים הנמוכים ביותר הנקראים 'אופנים', האופנים של המרכבה. והאופנים מקבלים מחיות הקדש שבמרכבה, והחיות משרפים כו', שהמזל הוא בבחינת יש לגבי האופנים, והאופנים לגבי חיות הקדש. על אף שמדובר ביצורים רוחניים, בכל זאת הם 'יש' לגבי מציאויות יותר בהירות וזכות. גם אנחנו נחשבים גשמיים כלפי מי שיותר רוחניים מאיתנו. בעצם כל מדרגה עולה לדרגה גבוהה יותר של הפשטה, לפחות מוגבלות, ליותר רוחניות.

ועל זה אמרו: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר" (משנה שבת ה, א), הוא מפרש את זה שלא כפשוטו, זו משנה שמדברת על בעלי חיים שיוצאים ברסן הנקרא שיר. הוא מפרש את המילה "שיר" במובן של שיר וניגון. שהשירה והזמרה הוא בחינת שמחה ותענוג, שהוא בחינת יציאתם מנרתיקן, הוא בחינת כלים שלהם המגבילים אותם. כל בעלי השיר יוצאים בשיר, השיר הזה, הזמרה שלהם, היא היציאה מתוך ההגבלה של הכלים שלהם.

למטרה הזאת. סיפרו על השרף מסטערליסק שלפני שהיה הולך להתפלל, היה נפרד מהמשפחה משום שלא ידע אם יחזור חי... במובן מסוים, כל תפילה הייתה צריכה להיות ככה שאדם מגיע עד לקצה האחרון של ישותו, וזה שהוא נשאר בחיים זה לא מפני שהוא רצה להישאר אלא מפני שהוא יודע שהקב"ה אומר לו: "אני צריך אותך גם מחר ולכן תחזור בבקשה". זה מה שכתוב בספר יצירה: "אם רץ ליבך שוב לאחד" (ספר יצירה פרק א, ח), אם אתה מגיע עד לנקודה שבה אתה עומד בקצה של הקיום - חזור לאחור, חזור בפקודה, אני צריך לדעת שאני עושה זאת בפקודה. אני צריך להגיע למקום שבו יש כפסע ביני לבין החידלון - זהו הקשר בין הקורבנות לתפילות.

בפעם הקודמת דיברנו על הקשר וההקבלה שיש בין הקורבן והתפילה. במבט ראשון נראה שהם לכאורה אינם שייכים אחד לשני, שהם בעצם שני עולמות נבדלים; אף על פי כן, התמצית של הביאור הייתה שהקרבת הקורבן והתפילה הם שניהם דרכים של ביטול, של התבטלות היש לאין. ההתבטלות נעשית בצורה המוחשית והגולמית כאשר מקריבים את הקורבן, או גם מבחינת ההבנה, ההרגשה והחויה בזמן התפילה.

התפילה כנגד עבודת הקורבנות

והנה, עיקר הביטול של יש לאין הוא במעשה הקורבנות. מעשה הקורבן הוא עניין התבטלות היש לאין, כי הרי כל העניין הזה של הקורבן הוא שאני לוקח

את השיר שלו, אם הוא באמת מגיע לומר את השיר שלו, הוא יוצא מהכלי, וכאשר הוא יוצא מהכלי הוא מתבטל ואיננו קיים יותר. בני האדם לפעמים אומרים שיר קטן אז יש לנו ביטול קטן, אם אנחנו אומרים שיר יותר גדול אז יש לנו ביטול יותר גדול. כל שיר הוא היציאה מהכלים הללו.

הוא ממשיך ומסביר שהקרבת הקורבן היא אותה הבחינה של הביטול של היש, הוא מבטל את היש של הקורבן. הוא אומר שגם המהות של התפילה היא לא מה שהאדם מבקש, המהות של התפילה היא אותו עניין של הביטול. ביטול היש נמצא בשני הדברים כי הם בעצם האקט של ההתבטלות. הקורבן והתפילה הם בעצם אותו הדבר משום שבשניהם המעשה הוא מעשה של התבטלות וככל שההתבטלות יותר גמורה כך היא יותר חשובה.

ביחס לקורבן אנחנו עושים כמעט כל מה שאנחנו יכולים כדי לבטל אותו: חותכים את גרונו, פושטים את עורו, ואחר כך שורפים אותו לעולה ולא נשאר ממנו דבר. אבל בתפילה מתברר שלא קורה כל כך הרבה. למעשה מה שאדם צריך לעשות בתפילה די דומה למה שקורה לקורבן. בשולחן ערוך יש קטע שמדבר על תפילה, ושם הוא אומר שהתפילה צריכה להיות בהתלהבות ובהתקשרות, עד שהיא תהיה קרוב להתפשטות הגשמיות - זה בערך אותו דבר. למעשה, הוא אומר שכל תפילה צריכה להגיע קרוב להתפשטות הגשמיות, משום שאם הוא לגמרי מתפשט - הוא מת. ככה צריכה להראות תפילה. כל הספר הזה מדבר על איך מגיעים קרוב יותר

שנפש הבהמות הוא מבחינת פני שור מהשמאל, ועל ידי הקורבן עולה ונכללת בשורשה בבחינת פני שור שבמרכבה. ולכן היה השיר על הקרבן, וכמו שנתבאר בזה בד"ה "ושם אחיו יובל". ומשם היא עולה למעלה מעלה עד רום המעלות, על ידי אריה דאכיל קרבנין. כי כמו שלמטה הקרבתה הוא על ידי הכהן איש החסד, כך מעורר למעלה בחינת חסד, אריה דאכיל קרבנין. וגבוה מעל גבוה בחינת חסד עליון, בחינת "וימינו תחבקני", להתכלל באור אינסוף ברוך הוא ממש. וכך הוא עניין התפילה. כי הנה נודע, שמיכאל שר הגדול מקריב נשמותיהם של ישראל על גבי המזבח, וכמאמר "ואשי ישראל ותפילתם".

שבתוך המרכבה, ומגיע אל מקומו הראוי לו.

ולכן היה השיר על הקרבן. הוא הזכיר מקודם את העניין של "כל בעלי השיר יוצאין בשיר" (שבת ה, א), והסביר "שהשירה והזמרה היא בחינת שמחה ותענוג, שהוא בחינת יציאתם מנרתיקן", יוצא שזה סוג של שירת הברבור. השיר הזה מבטא את השחרור של דבר המוגבל בתוך הכלי שלו כאשר הוא משתחרר ועולה למעלה. וזה ה"שיר שעל הקורבן", שהוא בעצם השיר בשביל הקורבן. זה השיר של נפש השור כאשר היא משתחררת מגוף השור וחוזרת למקור הראשון שלה. וכמו שנתבאר בזה בד"ה "ושם אחיו יובל" הוא היה אבי כל תופש כינור ועוגב" (בראשית ד, כא), ובמאמר שם הוסבר שהוא מוביל ומעלה דברים למעלה.

ומשם היא עולה למעלה מעלה, עד רום המעלות, על ידי אריה דאכיל קרבנין. בגמרא (יומא כא:) יש תיאור שבבית הראשון אש המערכה הייתה בדמות של אריה שאוכל את הקרבנות, ולעומת זאת, בבית השני היא הייתה רובצת ככלב - שבכל זאת זה לא אותו דבר. האריה הזה שאוכל את הקרבנות, הוא ההעלאה של

יש מסוים והופך אותו לאין, עד כמה שאפשר. שנפש הבהמות הוא מבחינת פני שור מהשמאל, כל יצורי העולם מקבלים מארבעת הפנים שבמרכבה, ובמרכבה יש ארבעה פנים: פני שור, פני נשר, פני אריה ופני אדם. מבחינה זו, העופות מקבלים מפני הנשר, הבהמות מפני השור, החיות מפני האריה ובני האדם מקבלים מבחינת פני אדם. וכאמור, באותה דרגה שאנו מדברים בנפש השור, אנו מדברים בנפש האדם, וזו הנפש הבהמית. הנפש האלוקית של האדם איננה מקבלת מהחיות שבמרכבה, אלא היא הרבה למעלה מן החיות ומן המרכבה, אבל לגבי הנפש הבהמית של האדם - כמו שנפש השור באה מבחינת פני השור, כך נפש האדם באה מבחינת פני האדם שבמרכבה. ועל ידי הקורבן עולה ונכללת בשורשה - בבחינת פני שור שבמרכבה. השור שלמטה, כמו שאנחנו מכירים אותו, הוא לא יצור גבוה מאוד, ובוודאי לא יצור ששייך, נוגע או מגלה קדושה בתוך עצמו. אבל כאשר מעלים אותו לקורבן, נפש השור מתעלה ונדבקת בשורש הראשון שלה, שהוא פני השור שבמרכבה. אז השור הזה מתקשר אל דמות המקור שלו

חדש, אתמול היה כבש אחד ומחר יש כבש חדש; גם בתפילה, אפילו כשבן אדם מצליח להעלות את הנפש הבהמית של היום, מחר יש נפש בהמית חדשה שצריכה שוב העלאה ותיקון. אבל העניין של התפילה הוא אותה בחינה של הקרבת קורבן.

כי הנה נודע, שמיכאל השר הגדול מקריב נשמותיהם של ישראל על גבי המזבח (חגיגה יב:), בגמרא שם מופיע בתמצית שיש שמים, שמי השמים ושמים אשר מעל השמים. באחת מהדרגות שם יש שמים שנקראים 'זבול', ובו יש מקדש ומזבח, ומיכאל, שהוא הכהן הגדול של המלאכים, מקריב בו. מיכאל גם מופיע בספר דניאל כמו שמופיעים הכהנים – 'האיש לבוש הבדים'. מיכאל שהוא שר החדש (בניגוד לגבריאל שהוא שר הגבורה), הוא הכהן של מעלה שמקריב קורבנות על גבי המזבח של מעלה. אז נשאלת השאלה: מה הוא מקריב? על זה ישנה מחלוקת: אחד אומר שהוא מקריב כבשים של אש, והאחר אומר שהוא מקריב את נשמותיהם של ישראל, משמע שבצד מסוים הוא מקריב את התפילות. וכמאמר "ואשי ישראל ותפילתם". כאן הוא רומז למה שמופיע בתוספות (מנחות קי.), שגם היום בברכת "רצה" שבתפילת עמידה, אנחנו שומרים את מה שכנראה היה נוסח עתיק מאוד מזמן הבית - "ואשי ישראל ותפילתם באהבה תקבל ברצון". ב-"תפילתם" הכוונה מובנת, אבל איך אפשר לדבר על "אשי ישראל"? כשהיה מקדש "אשי ישראל" היו כפשוטם - האישים (הקורבנות) שהקריבו,

הדברים לדרגה יותר גבוהה. כי כמו שלמטה הקרבתה הוא על ידי הכהן, שביסודו של דבר הוא איש החדש, מעלת הכהן היא מעלת החדש, כך מעורר למעלה בחינת חסד - אריה דאכיל קורבנין. במעשה המרכבה כתוב שפני השור הן מצד השמאל ופני אריה הן מן הימין, ולכן האריה הוא ביטוי ועניין של חסד (אף על פי שהוא לא חסד פשוט, אלא חסד ששייך לעניין של גבורה, ולכן גם הגימטריה שלו היא גבורה). התמצית של העניין של האריה היא בחינת הימין לעומת השור שהוא מבחינת השמאל. עד כאן זו היתה עליה אחת, וגבוה מעל גבוה - בחינת חסד עליון, שהיא בחינת "וימינו תחבקני" (שיר השירים ב, ו), להתכלל באור אינסוף ברוך הוא ממש. יש עלייה בכוח החדש, שבה הדבר המוגבל של העולם הזה מגיע אל המקור הראשון שלו, ולאחר מכן יש עלייה אחר עלייה. העלייה שנעשית על ידי הקורבן היא תנופה אחת - אני עושה מה שאני יכול כדי להעלות את הקורבן בדרגה אחת, מכאן והלאה הקורבן צריך לעלות דרגה מעל לדרגה, עולם מעל לעולם, עד שהוא מגיע לרום המעלות.

וכך הוא עניין התפילה. מצד זה, הקורבן איננו שונה מהבחינה של התפילה, משום שגם התפילה היא אותו עניין של העלאה של הנפש הבהמית למעלה. אלא שבניגוד לקורבן שבו כל המעשה נעשה בגשמיות, בתוך התפילה כל ההעלאה הזו נעשית ברוחניות. בעצם גם התפילה היא הבאה של קורבן - הקורבן הוא הנפש הבהמית. רק שפה ישנה בעיה - כמו שבקורבנות אתמול היה שור אחד ומחר יהיה שור

ולמטה בהתלבשות בגוף הגשמי הוא בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה בתפלתם, להעלותם ולקשר נפשם של ישראל באלוקים חיים, ולדבקה באור אינסוף ברוך הוא ממש.

וזהו "קורבני לחמי לאשי", פירוש 'לאשי': לאש שלי, ששורפים ובווערים אלי, דהיינו השרפים שהם בחינת יקד יקוד אש בוערה בלבם תמיד בתשוקה גדולה ונפלאה ובאהבה עזה כרשפי אש, להבטל ולהכלל באור אינסוף ברוך הוא, מחמת השגתם הגדולה, שהם בעולם הבריאה שהוא למעלה מעולם היצירה ועשייה. והקורבן נעשה להם בחינת לחם, "כי אין לך עשב מלמטה",

להבטל ולהכלל באור אינסוף ברוך הוא. הם נקראים שרפים משום שהם נשרפים, הם כל הזמן בוערים באש אהבתם. הם בוערים באש מחמת השגתם הגדולה, שהם בעולם הבריאה שהוא למעלה מעולם היצירה ועשייה. השרפים הם המלאכים העליונים. הרמב"ם מונה עשר דרגות של מלאכים, זו למעלה מזו, ואצלו השרפים הם המלאכים בדרגות העליונות. בתיאור בספר ישעיהו (ו, א-ב): "ראיתי את ה' יושב על כסא רם ונשא... שרפים עומדים ממעל לו", השרפים נמצאים יחד עם הכיסא, הם לא המלאכים שמתחת לכסא. היות והכסא בעצמו הוא עולם הבריאה, והיות ומלאכים אלו נמצאים למדרגה של הכסא, אנחנו אומרים שהשרפים הם מלאכים של עולם הבריאה. עולם הבריאה הוא עולם עליון יותר, ועל כן – בהיר ושקוף יותר, ומכאן שלשרפים יש השגה גדולה יותר מזו של הוויות או יצורים אחרים. לכן, בגלל השגתם הגדולה, הם בוערים כל הזמן באש של אהבת ה' שנמצאת בתוכם. זו מדרגתם וזה עניינם של השרפים.

והקורבן נעשה להם בחינת לחם. במובן הזה השרפים חיים מן הקורבנות. מדוע? "כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל

אבל איפה יש 'אשי ישראל' עכשיו? בתוספות אומרים שזה אותו עניין: גם היום יש מקדש, יש מזבח ויש קורבן; אשי ישראל של היום הם נשמותיהם של ישראל שעולות בימינו על גבי המזבח.

כל זה הוא מה שקורה בעולמות עליונים, ולמטה, בהתלבשות בגוף הגשמי, הוא בחינת אהבה רבה, הבאה מלמעלה בתפלתם להעלותם ולקשר נפשם של ישראל באלוקים חיים, ולדבקה באור אינסוף ברוך הוא ממש. בעצם אם בן אדם זוכה, גם בהיותו פה בתוך הגוף הזה, הוא מקבל בתפילה הארה של אהבה רבה. אהבה רבה זו היא אותה הבחינה של ה'כהן איש החסד', אותה בחינה של מיכאל השר הגדול. בחינה זו של אהבה רבה היא שמעלה את הנפש לדרגה יותר ויותר גבוהה, עד שהוא מתקשר לאלוקים חיים - לדבקה באור אינסוף ברוך הוא ממש.

עלייה מעלה מעלה

וזהו "קורבני לחמי לאשי", פירוש לאשי - לאש שלי, ששורפים ובווערים אלי, דהיינו, מהם ה"אשי"? השרפים, שהם בחינת יקד יקוד אש בוערה בלבם תמיד, בתשוקה גדולה ונפלאה ובאהבה עזה כרשפי אש,

קטן הופך להיות לאיש גדול וכו'. התופעה הזו היא תהליך שבו הפעולה נעשית באופן גבוה יותר, משכולל יותר, דבר שצומח מתוך עצמו.

נראה שבכל העולמות זה עובד באופן דומה - ירידה יותר פשוטה מעליה. זה לא בהכרח היה צריך להיות ככה. אם אני הייתי חושב במחשבה מופשטת, אז מדוע לרדת יהיה קל יותר מאשר לעלות? מדוע התמוטטות של דבר היא עניין פשוט יותר מהתרוממות? מדוע אנחנו נופלים ולא עפים? כל אלה, בצורה כזו או אחרת, הם כולם מתייחסים למעריך אחד גדול שהוא מעריך הירידה וההתפוררות של כל המציאות.

באותו עניין, מה שהזכיר אדמו"ר הזקן שלכל דבר חי יש מלאך שמכה אותו ואומר לו גדל, זה מפני שלולי המלאך שום דבר לא היה גדל. למרות שאנחנו מכירים דברים שגדלים בכל העולם, העובדה שהם גדלים הייתה צריכה להפתיע אותנו - מדוע הם גדלים? דרך הטבע היא שדברים יקטנו ויתפוררו, שדבר גדול הופך להיות שורה של דברים קטנים. עצם העניין הזה של גידול, שדברים נצברים ביחד וגדלים, הוא בעצם מין כיס בתוך המעריך הכולל של הטבע, כיס שמשנה דבר בתוך הטבע. למרות כל ההסברים שיש בעניין הזה, אין לנו שום הסבר טוב ואמיתי לעניין הזה, מעבר להסבר שהמזל מכה אותו ואומר לו גדל.

כאמור, כל זה נכון מלבד לדברים החיים, שכל עוד הם חיים וכל עוד המזל מכה אותם הם גדלים. אולם, גם הם, ברגע שהם מפסיקים לגמרי לגדול, ברגע

מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל" (בראשית רבה י, ו). אפילו לעשב יש מזל מלמעלה, זאת אומרת שיש מהות רוחנית שהיא לא בדיוק נשמתו, אלא הצינור לנשמתו, והיא זו שמושכת אותו לגדול. כאן האדמו"ר הזקן אומר שזה לא דווקא עשב.

אגב, הערה על הצד הטכני של העניין: יש דברים שצריכים שמלאך יכה אותם ויאמר להם "גדל", משום שבמובן מסוים, הגדילה של כל הדברים שבעולם היא פרדוקסלית, היא נגד חוקי הטבע. חוק הטבע הכולל, הפיזי והכימי, הוא חוק שפועל במהותו בסדר פוחת והולך, מה שנקרא: אנטרופיה. זאת אומרת שבכל מהותו של העולם מערכות נעשות פחות מורכבות, ולכן אנחנו יודעים, שבסופו של דבר כל הדברים הקיימים יתפרקו למרכיבי היסוד שלהם. זה הטעם לכך שבסופו של דבר אחרי זמן מסוים, בלי שום תופעה מוגדרת או מסוימת, סופו של הבית להתפורר לאבנים המרכיבות אותו. לעומת זאת, האבנים מעצמן לא מתאספות יחד כדי לבנות בית. החוק הזה נכון לגבי חוקי הפיזיקה הבסיסיים, והוא כל כך בסיסי שהוא מגדיר את עניין הזמן, וגם את עניין המעבר של חום ואנרגיה. חום ואנרגיה תמיד עוברים מדרגה גבוה לדרגה נמוכה, לדוגמא: כשנמצאים גוף חם וגוף קר יחד, הגוף החם יתקרר ולא להיפך. אולם, ישנו תחום אחד בו כלל זה לא עובד - ביולוגיה. בביולוגיה אנו רואים תופעה שהיא בדיוק הפוכה, קורה דבר שהוא נגד החוקים האחרים של הטבע: גרעין קטן הופך להיות לעץ גדול, תינוק

והמזל מקבל משמרי האופנים, והאופנים מחיות הקודש שבמרכבה, והחיות מהשרפים. ולכן בהעלות הקרבן למעלה עולה ונכלל עד בחינת שרפים, ונעשה להם בחינת לחם, כמו בחינת לחם המתעכל במעי האדם, ונעשה כבשר ודם האדם ממש, עד שנעשה לו מזון ומוסיף לו כח וחיות, כך הקורבן מתעכל ונכלל בחיות ושרפים עד שנעשה להם מזון, הוא מוסיף כוח וחיות בשרפים להעלותם, לאשתאבא בגופא דמלכא ממש.

שיש לכל דבר. הדבר שמחיה את העץ רק אומר לו 'גדל', והוא אומר לו לגדול באופן מסוים, אבל המזל של הצמח והמזל של החי לא אומרים להם דברים נוספים. ולכן נאמר כאן שהוא לא בא אפילו מן האופנים, אלא מן השמרים של האופנים, זאת אומרת מן התחתית של מדרגת האופנים. והאופנים מקבלים, בסופו של דבר, מחיות הקודש שבמרכבה, והחיות מקבלות מהשרפים. גם פה זו דרך ירידה: מן השרפים זה מגיעה לחיות, ומן החיות לאופנים, מן האופנים לשמרים, מן השמרים למזל, והמזל הוא זה שיש לו קשר לגשמיות, ואומר לדבר הגשמי 'גדל'. ולכן, בהעלות הקרבן למעלה, עולה ונכלל עד בחינת שרפים, כאשר הקורבן עולה למעלה, הוא משנה את הכיוון שלו. במקום כיוון של ירידה מטה מטה הוא עולה למעלה, והוא עולה דרגה מעל לדרגה עד שהוא מגיע לדרגת השרפים, וחוזר אל המקור הראשון שלו. ונעשה להם בחינת לחם. כמו בחינת לחם המתעכל במעי האדם, ונעשה כבשר ודם האדם ממש, עד שנעשה לו מזון ומוסיף לו כח וחיות, גם באוכל שאנחנו אוכלים אנחנו עושים את הפעולה הזו. האוכל שאנחנו אוכלים עובר גם כן איזושהי העלאה, שהיא חלק מתהליך החיים. כשפרה אוכלת צמח היא הופכת המהות

שהתנועה הזו נפסקת לגמרי, חל עליהם החוק הכללי; לזה קוראים מוות. כאשר יצור מת קורה לו בדיוק אותו דבר: הברייה המורכבת - וזה לא משנה איזו ברייה היא - הופכת לחומרים פשוטים יותר, זוהי ההגדרה של התהליך. מנקודת המוות והלאה, היצור החי הופך להיות חלק מהמערך העולמי הפשוט, והוא הולך בכיוון הזה. אני לא מצפה שהאיש המת יהפוך לברייה יותר משוכללת, ואכן, למעשה, הוא מתפורר למרכיבי היסוד של ההווה שלו, וגם המרכיבים הללו אם הם לא מגיעים לתהליך של גידול, הם מתפוררים עד שהם מגיעים לחומר פשוט ככל האפשר - זה הסוף של הדבר. לעומת זאת, כל תהליך החיים הוא התהליך ההפוך לזה, תהליך שלוקח מערכות פשוטות ויוצר מהם דברים מורכבים. חומרי הבסיס הופכים להיות תאים חיים וכיוצא בזה. כל נשימה ונשימה שאנחנו נושמים היא סדרה ארוכה של תהליכים, של חומרים פשוטים שנעשים מורכבים יותר עד לדרגה שהם נעשים חלקים מהווה החיה.

והמזל, שהוא השורש של כל היצורים החיים, הוא מקבל משמרי האופנים, הוא בעצם כוח רוחני בדרגה נמוכה, עם מודעות נמוכה. המדרגה של גבוה ונמוך תלויה ברמת המודעות כלפי הקדושה

להיות מה שהיה, ונאכל באש או באופן אחר; כיליון מסוג אחר נעשה בתפילה. הוא מגדיר פה את גדר העבודה של התפילה כקורבן פנימי. מהות זו של הקורבן הפנימי היא, נקודת התבטלות הישות של האדם והעולם הזה אל דרגה גבוהה ועליונה יותר מאשר דרגתו הנוכחית. היא כוללת בתוכה את העניין של ההתבטלות, כי תהליך ההתבטלות הוא שייך לקו של העלייה מלמטה למעלה, בניגוד לבחינת השור, שהיא הצד ההפוך. הצד ההפוך הוא הצד של המצווה, שהוא בעצם פעולה ממין אחר לגמרי. התפילה היא: 'אני נושא את נפשי לה', 'אליך ה' נפשי אשא' (תהלים כה, א) - זה השורש של תפילה. לעומת זאת, השורש של המצווה הוא שאני מכניס את האלוקי בתוך הגשמי, שהרי בכל מצווה אני לוקח דבר שנמצא בתוך העולם הזה, ומוסיף נופך של קדושה לתוכו. כאמור, 'אליך ה' נפשי אשא' הוא הבחינה ההפוכה שבה אני עולה למעלה, וההתנשאות והעלייה הזו ממילא כוללת בתוכה איזשהו ביטוי של מטה. זה הטעם לכך שהמזמור 'אליך ה' נפשי אשא' הוא המזמור של 'תחנון' במנהג הספרדים ובמנהג חב"ד. האשכנזים אינם אומרים אותו, ויש לזה מקור מסוים: המגן אברהם מביא את זה שלפעמים אדם איננו מכוון או לפעמים מכוון יותר מדי, ואז כשהוא אומר 'אליך ה' נפשי אשא' הקב"ה באמת לוקח את נפשו. מכאן יוצא שזה דבר מאוד מסוכן להגיד 'אליך ה' נפשי אשא', אני אומר את המזמור וזהו זה - אני מתנשא למעלה ולא חוזר יותר... כאן שייך הרעיון של ה"רצוא

הזו של הצמח לדבר חי, הצמח נעשה חלק מן הדבר החי. ובאופן דומה, כאשר האדם אוכל את החי, הוא הופך את החי ועושה ממנו אדם. גם הקורבן, הוא משתחרר, הוא חוזר עד שהוא נעשה להיות לחם של השרפים. כך הקורבן מתעכל ונכלל בחיות ושרפים עד שנעשה להם מזון, וכאשר הוא נעשה מזון - הוא מוסיף כוח וחיות בשרפים להעלותם, גם השרפים צריכים עלייה, כי השרפים גם הם אינם נקודת השיא של המציאות, עד שהם מגיעים לאשתאבא בגופא דמלכא ממש. גם המגמה של השרפים היא בעצם להיבלע ולהעלם, עד שהם נשאבים ומתאחדים בגופא דמלכא.

סיכום אות א של המאמר

מה שהוא דיבר עד כאן היה לומר שהקורבן הגשמי, כמו התפילה הרוחנית, הם שניהם מופע אחד של הקו של דרך העלייה, הקו של דברים שמחזירים אותם למקור. כל קו של דרך עלייה הוא קו של השמדה, ונקודת המוקד והעניין של כל הדברים הללו היא האש. האש היא סמל לקו הזה שנקרא קו השמאל, בגלל שני דברים: האש כל הזמן עולה למעלה, והאש מכלה דברים. תהליך הקיום של האש הוא תהליך הכיליון של דברים אחרים, אין אש בלי כיליון. מצד מסוים האש היא דבר מכלה שבעצמו הולך ונמשך למעלה. הקו הזה שנקרא 'קו העבודה' שהוא קו השמאל (בניגוד ל'קו המצווה' שהוא קו הימין) הוא קו שיש בו צד מסוים של כילוי והשמדה. הכיליון הפועל על מציאות חומרית הוא הקורבן - שהיצור מפסיק

ב. אך להבין, למה בא קרבן התמיד מן הכבש. העניין הוא, שעם היות שהחיות של נפש הבהמות יורד ונמשך מבחינת פני שור שבמרכבה ולשם הוא עולה, מכל מקום בחר ה' בכבשים דווקא. שכבש יש לו קול רחמים, מדתו של יעקב. וגם הכבש יש לו צמר בעורו, שממנו רוב המלבושים, וכמו שכתוב: "ומגז כבשי יתחמם".

היא לא התחינה אלא התנשאות הנפש, הניסיון של הנפש לעלות לדרגה גבוה יותר.

קורבן כבשים - מידתו של יעקב

ב. אך להבין, למה בא קרבן התמיד מן הכבש. זו שאלה יותר פרטית שאחר כך נתקשר לנושא אחר. מדוע מקריבים קורבנות של כבשים? מדוע קורבן התמיד הקבוע, ורוב הקורבנות האחרים (במיוחד של ציבור) באים מכבשים? מדוע קורבן התמיד, שכנגדו התפילה, בא דווקא מן הכבש ולא מן השור? העניין הוא, שעם היות שהחיות של נפש הבהמות יורד ונמשך מבחינת פני שור שבמרכבה, ולשם הוא עולה. המודל והתבנית של הבהמות, היא פני השור, זה כמו האב טיפוס של הבהמה. אז מדוע הקורבן לא בנוי על שור, אלא הקורבן הטיפוסי הוא דווקא הכבש? מכל מקום בחר ה' בכבשים דווקא.

עכשיו הוא יסביר מעלת הכבש. מעלה אחת היא, שהכבש, יש לו קול רחמים - מדתו של יעקב. כשהכבש פועה, הקול שלו הוא קול של רחמים. כבש איננו משמיע קול כמו שור, הקול של הכבש הוא קול של רחמים, וזה המהות של הכבש. במקומות אחרים הוא מדבר על העניין הזה שהכבש הוא בסך הכל מסכן, מה זאת אומרת מסכן? הוא יצור מאד כנוע, יצור שמובילים אותו, גוזזים אותו, חולבים

ושוב, של "אשא" ושל הירידה. הרצוא בכל עניינו - זהו הקו של התפילה, הקו של העבודה, הקו של השריפה והכיליון; התורה היא הקו הממוצע; והשוב הוא קו המצווה.

אמנם, יש תפילה שהיא תפילת "שוב". התפילה שבה אני מבקש בקשה היא תפילה שהיא מעין העניין הזה של המצווה - אני מבקש את ההארה האלוקית שתבוא ותשנה את הכיוון כלפי מטה. למרות זאת, התפילה כמושג וכמהות, היא לא הבקשה, אלא התנשאות ועליית הנפש. הבקשה היא סוג של דבר שבעצם איננו ממש תפילה, אלא הוא בקשה ותחנונים, הוא עניין שאני מבקש משהו בתוך המציאות של העולם.

כל מה שהיה באות הזו הוא לגבי היחס שיש בין הקורבן והתפילה. מצד אחד ישנו הקורבן, שכל מהותו היא הביטול של החומר כלפי העניין האלוקי, עד הבחינה שבו הקורבן נשרף באש והלאה שהוא הופך להיות כליל; ומצד שני, באופן מקביל, ישנה התפילה. שניהם שייכים לאותו צד של 'לעבוד את ה'', כלומר, לכלות את העולם ולהימשך כלפי מעלה. הוא אמר את כל זה בקשר למה שנאמר "האשה אשר תקריבו לה", על הכפילות הזו של הקורבן. הוא הסביר שסדר עבודת הקורבנות קיים גם בתפילה, שהמבנה זה לא קשור בזמן, ושתמציתה של תפילה

מגיע גם לבחינה שהיא הולכת עמוק יותר. יש אנשים שמהותם היא מהות גדולה יותר ולכן קיצונית יותר, ולכן גם עלולה להגיע לצדדים רבים ושונים, שבחלקם הם במפורש לא סימפטיים; אבל אותו סוג של אנשים יכול לעשות גם דברים גדולים. לעומת זאת, יש בריות ניוחות, שקטות, ומאוד מועילות בתוך הדרגה המצומצמת של הווייתם. אז יש כבשים; יש עזים שהם משהו באמצע: יצור הרבה יותר קופצני, הרבה יותר חבלני, הרבה פחות ממושמע, ועדיין לא יצור שאפשר לרתום אותו; ואז יש השוורים - וזה סיפור לעצמו.

שומעים בקול של הכבש שיש לו קול של רחמים, ולכן (ולא במקרה) הסמל של כנסת ישראל הוא רחל אמנו. בתמצית, הפירוש של המילה "רחל" זה בדיוק אותו דבר - כבש. וההשוואה הזו של רחל והכבש וישראל כתוב בנביאים: "ואני ככבש אלוף" (ירמיהו יא, יט), ו"כרחל לפני גוזזיה נאלמה" (ישעיהו נג, ז), ומופיע הדבר הזה בתור סמל של הכניעה וההכנעה, של קבלת העול וכיוצא בה. כל זה שייך ונוגע לבחינה הזו של הכבש: זה שמקבל עול, מקבל מרות, מקבל סמכות של מעלה.

זו הייתה מעלה אחת של הכבש, וגם הכבש יש לו צמר בעורו, שממנו רוב המלבושים, וכמו שכתוב: "ומגז כבשי יתחמם" (איוב לא, כ). הצמר תמיד נחשב ומופיע בתור סמל לדברים גבוהים, בכל מקום שהוא מופיע, וגם במדרגה של הסמלים של מעלה. בספר דניאל (ז, ט) יש תיאור על הקב"ה, כתוב שם על הדמות שהוא רואה ש"שער רישיה כעמר נקא"

אותו, שוחטים אותו - והוא בסך הכל שותק, לפעמים הוא עושה "מהה"... לעומתו, עז היא יצור הרבה פחות שתקני, ואילו שור הוא ממש יצור מסוכן.

במאמר אחר הוא מדבר על כך שיש נשמות שהן בבחינת כבש ויש נשמות שהן בבחינת שור, ויש הבדל ביניהם. הדבר הזה איננו פשוט: זה נכון שכבש הוא יצור כנוע, שקט וסבלני, אך אי אפשר לעשות איתו עבודה גדולה. אני לא יכול לסמוך על הכבש שיעשה איזושהי עבודה גדולה, מפני שהוא יצור קטן ולא חזק. השור הוא באמת יצור מסוכן, וכשהוא נוגח הוא יכול להרוג נפשות, אבל אם אני רותם אותו - אני יכול לעשות איתו עבודה גדולה. אותו דבר שייך גם בנפשות של אנשים. יש אנשים שהם כבשים: הם נחמדים, הם רכים, הם גורמים נזק מינימלי, אבל גם התועלת שלהם לא כל כך גדולה. לעומת זאת, יש יצורים שהם בבחינה של שור: הם כעסנים, רתחנים, ומסוכנים לבריות, אם לא רותמים אותם הם נעשים סכנה ציבורית; אבל, כאשר אפשר לרתום ולאלף אותם - הם נעשים כח גדול של עבודה. זו בעיה שהוא מדבר עליה במקום אחר, הוא אומר שם שזה לא עניין כל כך של בחירה, בן אדם לא יכול לבחור מאיזה סוג הוא יהיה, הוא נמצא בסוג אחד או בסוג שני. היו אומרים על ילדים את הביטוי: 'אם לא יועיל לא יזיק', לפעמים רק כדי לנחם את אמותיהם, אך לפעמים יש בזה ממש. הכוונה היא שאם הילד הזה הוא לא מזיק, אז הוא גם לא יכול להיות מועיל הרבה. ילד שיכול להיות מזיק אז הוא יכול להיות גם מועיל. העניין הזה

ולמעלה הנה העור הוא עניין הרקיע, שממנו נמשכים בחינת צירופי אותיות, שבהם בחינת שערות, שעל זה אמרו חז"ל שהמלאך סנדלפון קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה, והדברים עתיקים ואין להאריך.

נמצאים בריכוז גמור כך שלפחות אין שם זבל, אבל אצל רוב האנשים נכנסות גם כל מיני מחשבות אחרות. מישהו אמר שאם אפשר היה לעשות ניתוח של מה קורה בתפילה, מה חושב בן אדם בזמן תפילה רגילה, אז בתוך התפילה הזו יש כמה דברים ששייכים לתוכן, ויש כל מיני דברים שלא מעלים ולא מורידים. בן אדם פתאום נזכר שצריך להוריד את הכביסה, והזמן הטוב לזה הוא זמן התפילה דווקא, משום מה. אני לא יודע למה, אבל זה יוצא שבזמן התפילה אנשים מעלים על דעתם כל מיני דברים. סיפרו פעם (זה סיפור מגונה וקצת אנטישמי) שלמישהו היה עסק עם בן אדם אחר, והוא חשב שהוא נתן לו פחות מידי עודף, והיה לו חשש שתבוא עליו עלילה שהוא יואשם ברמאות מכוונת וכו'. הוא בא אל הרבי לבקש עצה. הרבי שואל אותו: האיש הזה שככה עשית לו, הוא גוי או יהודי? הוא אומר: הוא גוי. אז הרבי אומר: אז אין לך מה לחשוש. הוא אומר: למה? הרבי עונה: מפני שהוא אף פעם לא מתפלל, ולכן לא יהיה לו זמן לשבת ולחשוב בראש עוד פעם איך היו החשבונות וכמה עודף מגיע לו... אם הוא היה יהודי, זה היה מצב אחר. כל זה דברים שהם לא דברים מגונים, הם רק דברים שלא שייכים לתפילה. יש גם פעמים שמה שאנשים יכולים לעלות על דעתם בזמן התפילה, יכול להיות כל מיני גנאי שבעולם. במובן מסוים, זה בגלל עצם העניין הזה שבן

(שיער ראשו כצמר נקי). זה צד אחד של הצמר, ולכן גם הצמר משמש בכל מיני דוגמאות גם כמלבוש וגם בשימושים אחרים. ולמעלה, כשאנחנו מגיעים לסמלים בדרגה אחרת, הנה העור, של גוף הכבש למשל, הוא עניין הרקיע, שממנו נמשכים בחינת צירופי אותיות, שבהם בחינת שערות. יש הרקיע, שהוא המשטח, הרקע, הבסיס, ואחר כך יש ממנו צירופי אותיות. הבסיס הוא הרקיע וממנו באות האותיות בכל צירופיהם השונים. ברקיע אין אותיות, אלא יש רק מהות כוללת אחת. שעל זה אמרו חז"ל (חגיגה יג:), על העניין הזה אמרו: שהמלאך סנדלפון קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה והדברים עתיקים ואין להאריך. בשביל מה צריך לזה מלאך? זה לא הדימוי שמופיע שם, אבל הוא לא רחוק בעצם העניין: זה כמו מישהו שעושה זר של פרחים. אפשר לדמין מישהו שלוקח פרחים, מצרף את הפרחים הבודדים, קולע אותם ועושה מהם זר. את הזר הזה שמים על הראש. כך המלאך עושה כתרים מתפילותיהם של ישראל. אפשר להאריך בזה, אבל בסופו של דבר אם מסתכלים על סתם תפילה של יום רגיל, אז התפילה עשויה מצירופים רבים ושונים. חלק מן המילים הם סתם, הם כמו "חצץ" - יש מילים שאנשים אומרים וזה בעצם שווה כמו חצץ. בכל תפילה יש גם כמות מסוימת של זבל, יש אנשים שהם באמת

התפילה מוצא את זה שזה הזמן הנכון לעשות חשבונות עם כל השכנים. זה לא שאני הולך להזיק להם, אבל לפחות בזמן התפילה אני יכול להרוג, לחתוך, לשחוט, לשרוף, את כל השכנים שלי; זה עשה לי ככה, זה אמר לי כך, זה אמר לי כך, עכשיו כשאני מתפלל אני גומר את כל החשבונות. זה נכון שאני לא הולך לעשות את זה בפועל, אבל אני עושה את כל הדברים הללו בתפילה. העניין הוא שכל הבקשות הללו לא יכולות להעלות למרום. היה פעם מישהו שהיה צנזור בשביל הממשלה הטורקית, וכל המכתבים עברו דרכו. ביניהם היו גם מכתבים מאד פרטיים, ומתוקף תפקידו כצנזור הוא קרא את כל המכתבים, לא היו כל כך הרבה. היו גם פתקים שאנשים ביקשו לשלוח לשים בתוך הכותל, והוא קרא גם את הפתקים הללו, והוא מביא כמה מהפתקים שנשמרו בזיכרונו. בוודאי היו כאלה שביקשו על בריאות, או על פרנסה, ויש תיאור שמישהי ביקשה "שכל השערות יפלו מהראש של האשה המכוערת הזו", שהייתה כנראה מתחרה של הכותבת. אז זו הייתה בקשה ששולחים במכתב מיוחד ומביאים את זה עד לקודש פנימה כדי שכן יקרה. מה שאנשים חושבים בליבם זה בוודאי דברים כאלה וכיוצא באלו. אז מתוך האוסף הזה המלאך צריך לברור מה שאיננו בתחום ובסוג הזה, משהו אמיתי, מפני שלפעמים הדברים הללו שהם אמיתיים הם הדברים הלא סימפטיים. אם אני הייתי עושה סקאלה של המחשבות שאנשים חושבים, יש מחשבות שהן מחשבות יפות, אבל מחשבות כמעט

אדם נמצא בדמימה מסוימת, והוא חוזר ואומר מילים שהן לא חדשות. אז יש מין שטח ריק שבו חלק מן האמירה נעשית מכנית, והמחשבה משוטטת בכל מיני מקומות ובכל מיני דרכים. לפעמים היא משוטטת במקומות שלא צריך היה להיות בהם, אבל גם זה נכנס בתוך התפילה, וזה דבר ממין אחד. חוץ מזה, פה ושם יש בתפילה גם דברים יפים, יש נקודות של התעוררות אמיתית. זה מה שהמלאך צריך לעשות, הוא צריך לסנן את התפילות. סינון התפילות דומה למה שעושים במכרה יהלומים: כך וכך זה חול פשוט, כך וכך הוא זבל, כך וכך הוא לכלוך, ובתוך זה יוצא יהלום אחד. מן התפילה הזאת אחר כך הקב"ה צריך להוציא את המיותר כדי שאפשר יהיה לקשור מצירוף האותיות הזה כתרים לקב"ה. אז הכתרים הללו הם מה שמצטרף מתוך התפילה. אז לפעמים יוצא שהתפילה עוברת סינון כזה, שמתפילה ארוכה של כך וכך שעות נשאר די מעט, והמעט הזה הוא אולי שווה. אין לזה שיעור קבוע לצער הלב, אין פרופורציה קבועה שאפשר לסמוך עליה שכן וכך יקרה, שאם בן אדם יתפלל עוד שעה אז זה בהכרח יהיה שיבוא עוד קדושה נוספת. אבל זה מה שמופיע כאן בנוגע למלאך, שהוא מצרף את האותיות של התפילה, את הכוונות, את המילים, את המילה הזו שנאמרה באופן ממשי. יש מילים שהן מילים מתות, ויש מילים שהן פחות מזה.

זה נכון שכתוב: ש"איש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם" (זכריה ח, יז) אבל זה לא תמיד קורה, ולפעמים בן אדם בזמן

אך הבשר והחלב והדם והגידים והעצמות של התמיד היא עולה כליל על גבי המזבח, אבל העור עם הצמר ניתן לכהן המקריב, לפי שאינו יכול להכלל עם חיות הנפש הבהמית כמו הבשר והחלב ודם ועצמות וגידין, לכן אינו נשרף עמהם אלא ניתן כהן כמו שהוא בשלמות עם הצמר.

והנה ביאור עניין בשר, גידין ועצמות למעלה, על דרך משל יובן ממה שנתבאר בספרי חכמת הניתוח, שהתהוות העצמות משך מהמוח, והתהוות הבשר הוא מהדם שמשכנו בלב, שממנו נעשה בשר. ומאמר חז"ל "לובן שממנו עצמות". והנה, הלב הוא מקום משכן המדות, אהבה ויראה, שהן הן רתיחת הדמים שבלב הגשמי, אהבה רעה, תאוות גשמיות, נצוח. וכן למעלה, מחנה מיכאל באהבה עזה, מחנה גבריאל כו', והן הן בחינת הבשר הנמשך מן הדם שבלב. אך הדעת והשגה שמשיגים בגדולת אינסוף ברוך הוא, כל חד לפום שיעורא דיליה ולפי מדרגתו, הוא בחינת העצמות שבאין מן המוח.

בשלמות עם הצמר. והנה ביאור עניין בשר, גידין ועצמות למעלה, על דרך משל. עכשיו הוא יסביר מה זה בשר, גידים ועצמות שיש בתפילה. מה שקורה בקורבן זה אני יודע, אני יודע מה זה חתיכת בשר, אני יודע מה זה עור, ואני יודע מה זה צמר; אבל איך אני דן בדברים הללו, שאני דן בהם במובן המופשט? מדוע דבר מסוים עולה לכליל, ודבר אחר איננו שייך לגוף הקורבן?

אז הוא אומר משהו בעניין הזה: יובן ממה שנתבאר בספרי חכמת הניתוח, שהתהוות העצמות משך מהמוח, והתהוות הבשר הוא מהדם, שמשכנו בלב שממנו נעשה בשר. ומאמר חז"ל, שיש לובן שממנו העצמות והגידין, ויש אודם שממנו יש הבשר והדם. והנה, הלב הוא מקום משכן המדות, אהבה ויראה. הלב, שהוא הבסיס והמרכז, המקום בו עובר הדם, הוא המקום של המדות, של הרגשות. שהן הן רתיחת הדמים שבלב הגשמי, אהבה רעה, תאוות גשמיות, נצוח, קנאה, שנאה וכל אלה, כל אלה מידות שנמצאות בלב. אז

מתות, מחשבות תיאורטיות לגמרי, בלי שום חיים. ויש מחשבות שיש בהן הרבה חיים, אבל החיים האלה הם חיים מאד מגונים. אז כשצריך לברור מכל אלה, אז את העבודה הזו המלאך עושה, יש לו זמן והוא עובד מהר, אז הוא יכול לעשות את הדברים הללו. אז זה מה שהוא עושה, שהוא מצרף את הצירופי האותיות והשערות הללו.

אך הבשר והחלב, והדם והגידים והעצמות של התמיד, היא עולה כליל על גבי המזבח. בתוך הדברים הללו, מה נשאר? מה היה עולה לקרבן? מה שהיה עולה לקרבן, היה הבשר, הגידים, העצמות, כל זה עולה על המזבח, אבל העור עם הצמר ניתן לכהן המקריב. זהו איננו חלק של העולה, אף על פי שהעולה נשרפה כליל, השרפה כליל איננה שורפת את מה שנמצא מסביב לקורבן, אלא רק את גופו מחוץ, מעבר לעור. מדוע? לפי שאינו יכול להכלל עם חיות הנפש הבהמית כמו הבשר והחלב ודם ועצמות וגידין, לכן אינו נשרף עמהם. אלא ניתן כהן כמו שהוא

הרגשות, זה החלק שהוא קורא לו "הבשר והדם".

מוח ועצמות

אך, הדעת והשגה שמשיגים בגדולת אינסוף ברוך הוא, כל חד לפום שיעורא דיליה ולפי מדרגתו, הוא בחינת העצמות שבאין מן המוח. יש גם דבר שהוא לא הבשר, אלא החלק של העצמות והגידין - אלה הם המחשבות, ההשגות. דבר זה הוא לפי האנטומיה של הימים ההם, שאומרת שהמוח הוא קר ולח. המחשבה בעצמה לא בנויה על רתיחה. עכשיו אני מדבר על מחשבה בניגוד לרגש, חשיבה רציונלית יותר או פחות, אבל חשיבה מוגדרת. חשיבה מוגדרת היא חשיבה לא חמה, לא לוהטת, היא בונה דברים. ובצד הזה, בכל דבר שהיא בונה, היא איננה מתרגשת - ההתרגשות באה מסביב או אגב הדברים הללו. זאת אומרת שבן אדם יכול לחשוב מחשבה, וכל זמן שהדבר נמצא רק בתחום המחשבה אז הוא מאד שקט, ויכול להיות שהוא יגיע למסקנות יוצאות מן הכלל. כמו-כן, אינני מצפה שמחשב יגיע אי פעם להתרגשות, אינני מצפה שכשהוא פותר בעיה הוא ימחא כפיים. לעומתו, בן אדם יכול לעשות את זה, זה מפני שיש לו אלמנטים של רגש גם בתוך החשיבה שלו. אבל בתמצית, החשיבה היא דבר קר. רק להעיר, שקר אך לא בהכרח מנוכר, המחשבה יכולה להיות על כל דבר שבעולם. אבל, המחשבה אין בה צד של התרגשות, היא בנויה על תחום אחר, אופן אחר, גישה אחרת של דברים.

יש מצד אחד מדות כגון: אהבה, התאוה, החמדה, ומצד שני גם מידות שמהצד השני של הגבורה. מפני שבתוך הלב יש דברים שפועלים בדרך חיוב ושלילה, כן ולא. זה לא בהכרח מקביל למעלה והפחיתות של האדם, מפני שיכול להיות שבן אדם יהיה מלא אהבה, אבל האהבה הזו היא כולה פגומה, והוא יכול להיות מלא שנאה, והשנאה הזו היא גם כן כולה פגומה; לעומת זאת, יכול להיות שלבן אדם יהיו אהבה ויראה שהם יהיו כולם בקדושה.

התמצית שהוא רצה לומר היא, ש'הן הן בחינת רתיחת הדמים שבלב' - הלב תמיד בנוי על רתיחה, וזה שייך לעניין של הרגש. הרגש בנוי על איזה שהיא סערה, לפעמים הסערה שברגש היא קטנה יותר, ואז אני אומר שהרגש הוא נמוך יותר. כלומר, בכל מקום שיש רגש, הוא נמדד לפי הרתיחה שלו, החום שלו. ככל שהרגש הוא יותר עמוק, אז הוא יותר חם. בין שהוא הולך בצד של אהבה או הוא הולך בצד של ההפך של אהבה, הרגש בנוי על זה שהוא הולך הלאה, הוא בנוי על רתיחה ועל סערה. וכן למעלה - מחנה מיכאל הוא באהבה עזה, מחנה גבריאל הוא ביראה. גם המלאכים הללו הם, בסופו של דבר, מחנות של רגש, ולכן הם בעיקרם יצורים של רגש. אמנם הרגש שלהם מופנה למקום אחר והוא בדרגה אחרת, אבל הם עדיין כאלה. לכן אומרים עליהם שהם כולם מלאכים של אש - הם כולם בוערים, משום שהם נמצאים בתוך הרתיחה של המדות. והן הן בחינת הבשר הנמשך מן הדם שבלב. כל הסוגים והמינים של

והנה, הגם שהמדות הן לפי הדעת והשגה, "לפי שכלו יהולל איש", קטן לפי קטנו וגדול לפי גדלו, מכל מקום לא כל הדעת והשגה מלובשת במדות.

אם כי, לפעמים היא מחשבה יותר מורכבת.

הנקודה היא, שהרגש איננו יכול להיות בפני עצמו, ולכן לכאורה היה צריך להיות שאם יש השגה, היא הייתה צריכה להביא גם לידי הרגשה. אז הוא אומר: זה לא הולך בהכרח ככה - ההרגשה תלויה בהשגה, אבל לא כל השגה מביאה לידי התרגשות. זאת מפני שלפעמים המחשבה או ההשגה היא לא בתחום הזה שהוא יכול להביא לידי התרגשות אמוציונאלית, ואז אני מגלה איזה שהוא דבר שהוא כולו אמת, נכון ויציב, ועדיין אני לא מתרגש. העובדה שיש בתוכי תהליך חשיבה לא מחייבת שתהיה איתו התרגשות, יותר מזה, כמו שהוא מסביר, ההתרגשות איננה בהכרח מקבילה לתהליכים של החשיבה - אני יכול לחשוב ברמה גבוהה, ולהתרגש בדרגה נמוכה. אולם, מה שאינני יכול לעשות זה את ההפך - אינני יכול להתרגש בדרגה גבוהה, בלי שיהיה לי חומר של חשיבה לזה. החומר הזה לא חייב להיות חומר עליון במהות, אבל הוא צריך להיות מספיק חומר כדי שאני אוכל להתרגש בו. כל אחד יכול לראות את זה, וזה לא משנה אם הוא אוהב או כועס: א. הוא צריך לבחור לעצמו איזה שהוא אובייקט, ב. בשביל להתייחס לאובייקט הזה הוא צריך לבנות לעצמו כל הזמן מסגרות.

ההתרגשות דורשת כל הזמן מסגרות, אבל, פעמים שהמחשבה היא כל כך עוסקת בנושאים כאלה, ששם לא יכול להיות ליווי אמוציונאלי נכון, ולכן ייתכן

והנה, הגם שהמדות הן לפי הדעת והשגה, המדות, הרגשות, גם הם בנויים לפי הדעת וההשגה, כמו שכתוב: "לפי שכלו יהולל איש" (משלי יב, ח) - קטן לפי קטנו וגדול לפי גדלו, מכל מקום, לא כל הדעת והשגה מלובשת במדות. זה נכון, שוב, בכל הדרגות, גם בצד הזה וגם בצדדים אחרים: מצד אחד, אנחנו יכולים לבנות מחשבה בלי רגש - מחשבה לא דורשת בעצמה איזה שהוא צד של רגש; מצד שני, רגש לא יכול להתקיים בלי מחשבה. מחשבה יכולה להתקיים לעצמה, בלי תוספת של איזה שהוא אלמנט רגשי. אני יושב ופותר בעיה, והבעיה הזו היא לא בעיה רגשית. יתר על כן, אני יכול לבנות מציאות שבה אני מנתק את עצמי באופן רגשי - מה שאגב, מייעצים לכל מי שעוסק בכל תחום של פעילות רוחנית, וזה לא משנה אם הוא עושה את זה כמהנדס או כהוגה דעות - שהוא יחשוב מחשבה קרה. מחשבה קרה משמעה מחשבה לא רגשית, מחשבה בלי אמוציות, שהיא חלק מן ההגדרה של כללות העניין של חשיבה בכללה. כאמור, רגש לא יכול להתקיים בלי שכל. מדוע? מפני שהרגש איננו יכול לעמוד לעצמו בלי שיהיו לו אובייקטים, כשאינ לי אובייקט אני לא יכול להתרגש. לא יכולה להיות אהבה שתהיה אהבה במופשט, אהבה צריכה איזה שהוא אובייקט להתייחס אליו. יתר על כן, היא ניזונה מאיזה שהיא מחשבה שמפרנסת אותה, מחשבה שמפרנסת רגש היא מחשבה מאד נמוכה,

להגיע, להיתפס ולהתייחס לדברים שאינם רק דברים פשוטים. מפני שאנחנו מורגלים, כמעט מראשיתנו, שתחום ההתרגשות שלנו פועל על ממדים מאד נמוכים של ההווה, ממדים מאד מאד פשוטים. מדוע לא יקרה שבן אדם יראה משולש ויקפוץ מרוב התלהבות על השלמות של המשולש? משום מה זה לא קורה. אני בטוח שיש אנשים שרואים את ההוכחה מספר חמש עשרה למשפט פיתגורס, ואף על פי כן הם אינם נכנסים להתרגשות... לעומת זאת, כשהם רואים איזה ציור, שלט על חנות, זה יכול לגרום להם ליותר התרגשות. זה בא מפני שכלי הרגש בעצם מסוגלים להתייחס רק לדברים פשוטים. זה לא עניין מהותי, אלא זה העניין של השאלה: ממה אנשים יכולים להתפעל? אבל האמת היא, שאנשים יכולים להגיע למצב שבו הם מתפעלים מדברים אחרים.

אם רק להביא דוגמה, יש איזה חוש - שאולי לא רק אנושי - ליופי, כלומר, יש לנו תגובה לדברים יפים. כמעט תגובה פשוטה, מהותית. אני אומר זאת שאני יודע שיש יצורים שהם הרבה למטה מבני אדם, שיש להם חוש ליופי. יש סוג שלם של ציפורים, שהזכרים שם מתחרים זה בזה על הנקבות. יש צילומים של זה, ומתברר שכל זכר מנסה באופן אינדיבידואלי לבנות מין במת ריקודים משלו. משהו פעם תיאר את זה, שהייתה פעם ציפור שאספה רק אבנים כחולות בשביל לבנות את הבמה שלה. יש להם איזה שהוא חוש, לפחות רודימנטרי, מאד מאד בסיסי, של דברים יפים, והם מנסים

שבן אדם יהיה בדרגה גבוהה מבחינה של המחשבה, אבל למחשבה הגבוהה הזו לא יהיה שום ליווי רגשי. כשאני יושב וחושב ושואלים אותי אם אני מבין עניין מסוים, אני אומר: 'כן, אני מבין'. עכשיו שואלים: 'מה זה עושה לך?', התשובה: 'שום דבר'. זה העניין שהוא מדבר עליו הרבה מאד פעמים, וכאן זה לא המקום שלו, של החציצה שיש בין המוח והלב. הוא אומר שבצד הזה יש איזה מחיצה, המוח יכול להגיע לכל מיני מסקנות נפלאות, והלב לא מלווה את זה. תיאורטית, אני יודע כל מיני דברים, ולפעמים בדרגה גבוהה מאד, אבל זה לא אומר שאני מלווה אותם באופן אמוציונאלי. אילו הדברים היו כך, אנשים היו נראים לגמרי באופן אחר. המציאות היא שאני יכול לחשוב על דברים ואני יודע מה נכון לעשות, אבל זה לא אומר שככה אני גם מרגיש, כל שכן שזה לא אומר שאני אעשה כך. אם היינו מרגישים ועושים כל מה שאנחנו חושבים ויודעים שהוא אמת וטוב, היינו נראים אחרת לגמרי.

כאמור, ההרגשה והאמוציות שלי דורשות הזנה, אבל ההזנה של הדברים שבהם אני מתרגש, היא יכולה להיות דווקא מדברים פחותי ערך. יש תיאורים רבים ושונים בכל מיני אופנים, על זה שלפעמים משהו שהצד הרגשי שלו לא יכול להגיע להשגות העליונות, מתרגש מדברים שהם שוליים וצדדיים בלבד. וזה, מפני שאת גוף העניין הוא לא יכול להבין, או שהוא אינו יכול להבין באופן שיפעל עליו באופן רגשי. כדי שזה יפעל באופן רגשי, זה דורש סוג מסוים של חינוך הרגש, שמחנך ליכולת

שהוא מבין אותם, ויכול לנתח אותם – זה פעולת המחיצה שבין המוח ללב. המוח מבין דברים, אבל הלב, איכשהו, לא קולט אותם; אני יודע מה נכון ומה צריך להיות, אבל אני לא מרגיש כך. יש המון אנשים שעושים, ביודעין, דברים שהם לא טובים, לא לגופם ולא לנשמתם, מדוע? מפני שהאידאה המופשטת שבראש לא הגיעה מספיק בשביל לעורר את הלב. לפעמים בן אדם מגיע לעוררות הלב רק כאשר הוא מגיע לזעזוע שיכול להיות מאד מאד גולמי. בהקשר זה, היה פעם רופא אחד שסיפר לי איך הוא הצליח בדרכו כרופא. כשהיה מגיע אליו פציינט, הוא היה אומר לו: 'אם אתה לא תמלא את ההוראות שלי, אני מבטיח לך שבתוך שלושה חודשים אתה מת'. זה היה משכנע, הפציינט מילא אחר ההוראות והבריא. עכשיו, רופא אחר שמדבר בעדינות ולא נוהג בגסות כמו הראשון (שאכן היה איש גס רוח, אם כי הציל הרבה נפשות), ורוב הרופאים עושים את זה, מסביר לבן אדם איזה סכנות יכולות להיות אם הוא יעשה כך וכך; הפציינט מבין, אבל ההבנה הזו לא מגיעה לתחום שיוצר התפעלות רגשית, ולא ציות – הטיפול בסוף לא מצליח.

סיכום

אז זה מה שהוא דיבר עליו, שיכול להיות שבן אדם מבין השגות גבוהות אבל הוא לא מתרגש מהם, ומה שהוא מתרגש זה רק מדברים אחרים. מה שהוא דיבר על המחיצה בין מוח ללב, מה שהוא קורא לזה במקום אחר: "מיצר הגרון" - הגרון ממוקם בין המוח והלב, ושם כל הדברים

לבנות לפיו. גם לאנשים יש חוש ליופי. יש אנשים שאצלם החוש הזה הוא מאד מאד גולמי, ומה שמרגש אותם אלו דברים מאד מאד פשוטים. לגבי דברים מורכבים יותר הם יכולים להסכים שזה יפה, אבל זה לא מרגש אותם. וזה נכון לגבי צורות שונות של יופי. יש אנשים שההבנה האמוציונלית שלהם לגבי מוזיקה, היא באמת רק לדברים מאד מאד פשוטים, ודברים יותר מורכבים – הרגש לא מספיק להכיל אותם, הוא לא יכול לקלוט את זה. עניין זה הוא עניין שאנשים מחונכים אליו, מחונכים כדי להתייחס לדברים יפים. כדי להתייחס לזה – צריך ללמוד את זה, צריך להרחיב את הרגש שהוא יוכל לקלוט גם דברים בדרגה יותר גבוהה; ואם הוא לא מורחב - אז בן אדם נשאר באופן מאד גולמי, והתגובות הרגשיות שלו הן כאלו. תיאורטית, בן אדם יוכל לכתוב הרצאה שלמה על איזה נושא, לעשות ניתוח ספרותי או לעשות ניתוח מוזיקלי, אבל אמוציונאלית - זה עבורו שום דבר, זה רק פעולה מכנית של הראש. כך זה כשהרגש לא למד את זה.

באופן דומה, זה מה שהוא אומר על הבחינה של מעלה, יש עניין שבן אדם מגיע להשגות גבוהות, אבל להשגות הללו אין מקבילה רגשית. אני יודע שזה עניין גדול מאד, ואף על פי כן אני לא מתרגש. לכן קורה שאנשים מתרגשים – ודיברו על זה גם בבחינה של התפילה – שבן אדם תופס איזה נקודה קטנה, שהיא לא כל כך בסיסית, וממנה הוא מתפעל עד לשמי השמיים, בעוד שדברים אחרים לא עושים עליו רושם. כאמור, זה קורה חרף העובדה

לא תמיד פועלות. מדוע הן לא פועלות זה נושא אחר, אבל רק בשביל לומר שיש חוסר פרופורציה לבין מה שאנשים מבינים לבין מה שאנשים מרגישים. לומר שההבנה יכולה להיות הרבה מעבר להרגשה, משום ששם אין ההגבלות הללו, ולעומתה, בהרגשה יש לנו הגבלות איך תופסים את הדברים הללו ואיך מחנכים אותם.

מצטמצמים במעבר בין השניים. אם הלב והמוח היו נמצאים צמודים יחד, יכול להיות שהם היו פועלים יותר טוב, אבל עכשיו כל מה שעובר ממקום אחד לשני עובר סינון ודחיקה, עובר צמצום, ולכן הם לא פועלים באותה פעולה.

כל זה הוא נושא שלם לעצמו, נושא שהוא עוסק בו כאן רק בדרך אגב, בתוך מה שהוא אמר שאף על פי שהמידות נובעות ממחשבה, יש להם קשר רק לסוג מסוים של מחשבה, ומחשבות מעבר לגבול הזה

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

לתרומה עבור הגיליון
תרומה מומלצת: ₪ 2

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

תקוע

מאמרי אדמו"ר הזקן

— אתהלך — לאזניא —

עם ביאורי

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

ד"ה "מעשיו מרובים מחכמתו" (ג)

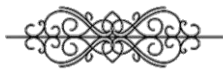
פרשת פנחס

תשפ"ה

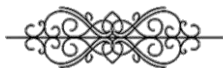
לומדים יקרים,

השבוע אנו ממשיכים לפרסם את סדרת שיעורים
על ד"ה "מעשיו מרובים מחכמתו" מספר 'אתהלך - לאזניא'.
והשבוע מתפרסם השיעור השלישי והאחרון בסדרה.
כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים את ביאור הרב
ללקוטי תורה על פרשת השבוע.

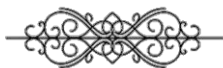

תוכן העניינים

- המשכת נשמות קדושות מאוצר הנשמות.....4
ירושת אברהם: ההתעוררות לאהבת ה'.....11
כריתת ברית.....14

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

ועד שהיה במדרגה זו, אף על פי שהיה מרכבה לבחינת בינה שבמידת חסד דאצילות שהוא אב רם, עם כל זה מאחר שלא היה עדיין מרכבה לבחינת כוח 'מה' שבמידת חסדו של הקב"ה, לא היה ראוי עדיין להמשיך אהבה עילאה דאצילות לכללות נשמות ישראל יוצאי חלציו, והוא ענין שיהיה הוי"ה האלוקים לזרעו אחריו דווקא, להפריד כל האומות שלא יומשך להם נשמות דקדושה בזיווגם, ולא יהיה הוי"ה האלוקים אלא לישראל לבד, ודי לחכימא.

אהבה עילאה דאצילות לכללות נשמות ישראל יוצאי חלציו. כלומר עד אז לא היה בכוח אברהם לעשות שכל זרעו יהיה במדרגה כזו שיהיו להם נשמות קדושות. והוא ענין שיהיה הוי"ה האלוקים לזרעו אחריו דווקא. למעשה, יש כאן שתי הבטחות, שאדמו"ר הזקן ידבר עליהן בהמשך: הבטחה אחת היא בזה שאברהם זוכה שכל זרעו יהיו בניו, במובן זה שהם יהיו במדרגת הקדושה; וההבטחה השנייה היא להפריד כל האומות שלא יומשך להם נשמות דקדושה בזיווגם, ולא יהיה הוי"ה האלוקים אלא לישראל לבד, ודי לחכימא. זאת אומרת שיש כאן את העניין גם של המתנה בעצמה וגם של הבלעדיות שלה. יש כאן מעין שאלה: כשאנשים מולידים ילדים הם עושים את מה שהם עושים, ואת הנשמה הקב"ה נותן – והשאלה היא איזו מין נשמה הוא נותן. מה שאדמו"ר הזקן אומר כאן זה שיש עניין כזה שמזרע ישראל תצא נשמה קדושה, אלא שזו מתנה מיוחדת. זאת אומרת שהנשמה שהקב"ה נותן לא נובעת או קשורה למהותם של ההורים או לאיזושהי סגולה שלהם, אלא זוהי ירושה שהקב"ה ממשיך לתת לזרע ישראל.

בסופו של השיעור הקודם דובר על מעלתו של אברהם, ועל כך שהיה בבחינת 'הלוך ונסוע' – הוא הלך ועלה ממדרגה למדרגה, עד שהוא הגיע למדרגה כזו שנוצרה מעין מוטציה חדשה, במובן זה שאברהם העביר חלק מהתכונות שלו גם לזרעו אחריו. בשיעור על חלק זה המאמר ממשיך להתבאר עניינה של אהבת ה' הירושה לנו מאבותינו, וההבטחה לאברהם שהיא תהיה רק לישראל ולא לאומות העולם.

ועד שהיה אברהם במדרגה זו, אף על פי שהיה מרכבה לבחינת בינה שבמידת חסד דאצילות, שהוא אב רם. אברהם נקרא 'אבר מה' משום שהוא יונק מבחינת החכמה שבחסד, שהיא החכמה שבאין, והיא בחינת 'מה'. בחינת החכמה שבחסד בעצם קשורה ונובעת מראשית ההווה, מהאין שמתחיל להוות את המציאות. במדרגה הזו הדברים הם רק לא באופן מסוים ומוגדר, אלא הם בנקודה שיש בה 'כוח ההיולי' – שזהו כוח שעדיין אין לו צורה והגדרה מסוימים, אבל הוא עדיין משפיע. בכל אופן, למרות שגם כשאברהם היה 'אב רם' הוא היה במדרגה גבוהה מאוד, עם כל זה, מאחר שלא היה עדיין מרכבה לבחינת כוח 'מה' שבמידת חסדו של הקב"ה, לא היה ראוי עדיין להמשיך

בהיות שמתחילה היה נמשך נשמות קדושות וגבוהות מאד מאוצר הנשמות ששמו גוף, והוא בחינת בנין הנוקבא מלכות דאצילות, לכל האומות בשווה.

כל העבודה שהוא היה צריך לעשות במשך שבעים או שמונים שנה שהוא בעולם, ואז שולחים אותו עוד פעם לגמור את העבודה. יש ספרים, ביניהם כתבי האר"י אבל גם לפני כן, שכל אדם מישראל צריך לקיים בשלמות את כל תרי"ג מצוות. הבעיה היא שיש מצוות מסוימות שלא כל אדם מישראל יכול לקיים, ואז יש אחד שמקיים בשביל כולם. למשל, אי אפשר שכל ישראל יקיימו את מצוות המלך, אז המלך מקיים את המצוות שלו בשביל כל ישראל. אבל יש מצוות אחרות שהן אפשריות לכל אדם, אלא שמשום תנאי המציאות או מסיבות אחרות לא הזדמן לאותו אדם לעשות מצווה מסוימת, או שיכול להיות שהיו לו עשרים, שלושים או ארבעים שנה לעשות את כל המצוות שהוא יכול והוא בחר שלא לעשות אותן. מכיוון שנוצר פגם כזה שהוא לא עשה את כל המצווה, זאת אומרת שהנשמה לא מילאה את כל ייעודה, היא לא סיימה את כל מה שהיא הייתה צריכה לעשות – ולכן היא צריכה לחזור.

מופיע בכל מיני ספרים (ראה למשל פרדס רימונים לא,ה), שמהמצוות שהאדם עושה נארגות לנשמה 'חלוקא דרבנן', שהוא בעצם האריג של כל המצוות זה הנשמה יכולה להיכנס לעולם יותר גבוה; והבעיה היא שכשחסר שם משהו, הנשמה לא יכולה להיכנס. בכלל, כשיש הוויה מסוימת שצריכה להגיע למדרגה אחרת או לעולם אחר, למדיום אחר, אז היא צריכה לבוש מתאים. בתור דוגמה, כאשר אדם

המשכת נשמות קדושות מאוצר הנשמות

בהיות שמתחילה היה נמשך נשמות קדושות וגבוהות מאד מאוצר הנשמות ששמו גוף, והוא בחינת בנין הנוקבא מלכות דאצילות, לכל האומות בשווה. לפני אברהם הנשמות הקדושות היו באות מאוצר הנשמות לכל העולם בשווה, ואז היו נולדות נשמות קדושות בכל מקום. אדמו"ר הזקן גם אומר כאן שאוצר הנשמות נקרא 'גוף', וכמו שכתוב בגמרא: "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף" (יבמות סב,א). זאת אומרת שיש מאגר מסוים של נשמות, וכאשר הנשמות הללו נגמרות מגיע קץ הימים. אלא שהקב"ה עושה 'מחזור', שזה קשור למה שמדובר בנוגע לגלגול נשמות. בכל מיני מקומות מדובר על כך שישנן 'נשמות חדשות', שזוהי בעצם נשמה שהיא עוד לא הייתה בעולם הזה, אבל רוב הנשמות הן נשמות כביכול 'משומשות', במובן זה שהן כבר היו פעם אחת בעולם, וגם מדובר על כך שבדוקות האחרונים יש יותר ויותר נשמות ישנות, וכמעט ואין נשמות חדשות.

אבל מדוע בכלל הנשמות חוזרות ובאות לעולם הזה? יש נשמות שחוזרות לעולם מפני שהן צורך העולם, כלומר העולם צריך שהן ירדו כעת לתוכו. אבל בדרך כלל הנשמות שיורדות חזרה לעולם הן נשמות שלא גמרו את העבודה שלהן – כמו ילד שנשאר כיתה, מפני שהוא לא סיים את

אותה. זאת אומרת שמפני שהגוף איננו מאפשר לנו לראות איזשהם דברים רוחניים, אז כשאנחנו רואים משהו נדרש מאמץ גדול מאוד גדי להגיע לאיזושהי השגה רוחנית. כל החשיבה וכל אופן ההשגה שלנו עובר דרך הגוף, וממילא כאשר שואלים אדם מה זה דבר ממשי, אז הוא כנראה יענה שזה דבר שאנחנו יכולים להשיג בחושים שלנו. אבל להגיע להשגה, אפילו של ממשות של דבר רוחני, זה דבר שדורש מאיתנו מאמץ מסוים, וקל וחומר שלהיות קשור ולגעת בדבר רוחני זה דבר שמאוד קשה לאדם לעשות. זה כמו שעיוור לא יכול להשיג מה זה צבעים, כך אדם שקשור בגוף לא יכול להשיג מהות רוחנית – הוא פשוט חסר את היכולת הזו. יוצא, שרק כאשר האדם פושט את עצמו מהגוף שלו הוא יכול להגיע לאיזשהן השגות, אלא שלפי התפיסה הזו יש לשאול: לשם מה האדם צריך בכלל ללבוש את הגוף מלכתחילה? אם כל העניין הוא שהאדם יגיע בסופו של דבר להשגה רוחנית, אז לשם מה לו להגיע לכאן ולעבוד פה כל כך הרבה, כדי שבסוף אם יהיה לו מזל אז הוא יוכל להגיע לקצה-קצהו של עניין רוחני. זוהי בערך אותה שאלה ששואלים: אם בסוף מתפשטים, אז למה בכלל מתלבשים.

אלא שכמו שכתוב בספרים, הנקודה היא שבאמת הנשמה יכולה להשיג השגות רוחניות, אלא שהיא איננה יכולה להשיג השגות בעניין האלוקי, מפני שגם הנשמה היא מציאות מוגדרת; אמנם הנשמה היא מציאות רוחנית, אבל גם יש לה גבולות באשר היא נשמה, אלא שהמציאות הן

רוצה לעבור מהמציאות שהוא רגיל בה למציאות של מים, וכעת הוא רוצה לחיות שם, אז הוא צריך בגד מיוחד – בגדים של אמודאים, כיוון שללא הבגד הזה הוא יוכל להמשיך לחיות רק ביבשה. אפשר לתאר, שאם מישהו הצליח להשיג בגד אמודאי – אלא שיש בו חור או שחסר בו שרוול, אז הבגד הזה בכלל לא יועיל לו. זאת אומרת שכדי שנפשו של האדם תוכל להיכלל באור העליון, היא צריכה להיות כלי שלם לעניין הזה, וזה דבר שקורה על ידי המצוות. מעין זה, ישנה השאלה: "מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי" (ירמיהו ל, כא), כלומר מי יכול לגשת אל הקב"ה, ש"אש אוכלת הוא" (דברים ד, כד)? אלא שכדי שהאדם יכול להגיע לתוך האש הזו, הוא צריך ללבוש לבוש שמצד אחד מכשיר אותו שלא להישרף באש הזו, מפני שאפשר להגיע לכל מיני מדרגות גבוהות – אבל אז נשרפים בהן; ומצד שני שמאפשר לו לקבל את מה שיש. כדי להגיע לדבר כזה, האדם צריך שכל הלבושים ששייכים ונגעים לנפשו יהיו מתאימים.

הלבושים הללו של הנשמה נוצרים דווקא על ידי המצוות, מפני שכל מה שאדם עושה בעניין זה הוא בהיקף ובאופן אחר לגמרי. העניין הזה קצת קשה לתפיסתו של הרמב"ם, למרות שהוא קשה באופן כללי, אבל שכפי שהרמב"ם מסביר בהקדמתו למסכת אבות, התפיסה שלו היא שתמצית השגת האדם היא להגיע להשגה של דברים רוחניים, אלא שמכיוון שהאדם קשור בגוף ההשגה הרוחנית שלו מצומצמת ולכן הוא איננו יכול להשיג

כמו דור המבול ודור הפלגה שהיה נשמתם והשגתם באלוקות מאוד נעלה אלא שנמשכו אחר הרע, כמו שכתוב: "ויראו בני האלוקים" כו'.

היא יוצאת מהמחזור והיא מחכה עד עת קץ. מהצד הזה, אדם שלא מוליד ילדים מעכב את הגאולה, מפני שכל ילד חדש הוא עוד נשמה שמגיעה לעולם, ועל ידי זה שיורדת עוד נשמה לעולם המאגר בעצם מתרוקן. אם כן, עכשיו ישראל מולידים נשמות דקדושה, ולפעמים זו קדושה גדולה יותר ולפעמים קדושה קטנה יותר.

אגב, כל אדם זוכר פחות או יותר משהו מהדברים הללו, אלא שהזיכרון הזה הוא לא זיכרון פעיל, ומכיוון שהאדם לא יודע את כל הסיפור הקודם שלו אז הוא גם לא יודע ולא מבין את המשמעות של הסיפור בכללותו. לדוגמה, יכול להיות שאדם זוכר שהוא היה פעם נגר – אבל מה זיכרון כזה מקנה לו?

מסופר על אחד מתלמידי הבעל שם טוב שהיה הולך כל ימיו מצרה לצרה ומייסורים לייסורים, והוא לא מצא שום דרך לצאת מזה. אז הבעל שם טוב שלח אותו לאיזה מקום לחפש יהודי מסוים. התלמיד של הבעל שם טוב הלך לאותו מקום – אבל הוא לא מצא אותו, והוא שאל עליו ואף אחד לא מכיר אותו; אבל מכיוון שהבעל שם טוב שלח אותו הוא הלך וברר וחיפש ודקדק, עד שמישהו אמר לו שפעם היה כאן איש כזה. אז אותו תלמיד הלך לזקני הכפר ושאל אותם אם הם זוכרים את אותו יהודי, ואחד הזקנים אמר לו: 'עליו אתה שואל? הוא היה משוקץ וטמא והוא עשה כל דבר האסור', והמשיכו לספר לו עוד משבחו של אותו

בעצם מתנת אלוקים, ואת המצוות אי אפשר לעשות בעולם העליון אלא דווקא בעולם שלנו, ולכן אחנו נמצאים כאן בעצם כדי לקלוט ולעשות מצוות. זה נכון שכאשר אנחנו עושים מצוות אנחנו לא קולטים את כל המהות שלהן, אבל אנחנו עושים אותן על ידי הגוף שלנו, ועל ידי זה הגוף עצמו נהפך לכלי להשגה אלוקית. זו בעצם הסיבה לכך שהנשמה צריכה לעבור דרך העולם הזה, מכיוון שעל ידי זה היא רוכשת לעצמה את היכולת להידבק בעניין האלוקי. לפי זה, התורה והמצוות לא נועדו רק לזכך את נפשו של האדם כך שהוא לא יהיה גזלן, רוצח ונואף ועוד כל מיני דברים רעים, אלא הם נועדו גם כדי שהוא יהיה בדרגה של הדבקות בקדושה עצמית – שאותה הוא לא יכול לקבל אלא בתוך העולם הזה. את השאלה מדוע העולם בנוי דווקא בצורה הזו שאלו כבר המלאכים במדרש, וכמו שמופיע במסכת שבת (פח,ב) כל הדיון בין המלאכים לבין משה רבנו, מדוע הם לא קיבלו את התורה. אבל אחרי שהתורה ניתנה למציאות של העולם הזה, אז כבר אין דרך אחרת להגיע לדיבוק אמיתי בקב"ה אלא על ידי התורה.

בכל אופן, בדורנו יש בדרך כלל בעיקר נשמות משומשות, כלומר נשמה שכבר הייתה בעולם אבל היא לא סיימה את כל מה שהיא צריכה לעשות – לפעמים מקוצר רוח ומעבודה קשה ולפעמים מסיבות אחרות, כל אחד לפי עניינו. אבל כאשר הנשמה כבר משלימה את חלקה

המבול ודור הפלגה שהיה נשמתם והשגתם באלוקות מאוד נעלה אלא שנמשכו אחר הרע, כמו שכתוב: "ויראו בני האלוקים את בנות האדם כי טובות הנה" כו' (בראשית ו,ב). כלומר מצד מעלתם הם היו בני האלוקים, אלא שהם חטאו. זאת אומרת שזה שיש לאדם נשמה קדושה זה אומר שיש לו פוטנציאל להיות כזה, אבל זה לא אומר שבסופו של דבר זה אכן יקרה. זה שיש נשמה קדושה זה לא אומר שאדם יהיה איש קדוש, אלא זה אומר שהוא מסול להיות כזה, אבל זה לא בהכרח יקרה.

הנקודה הזו קשורה לבחירה החופשית שיש לאדם: אדם יכול להיות עם נשמה גדולה ככל שתהיה, ועם כל זאת הוא עדיין יכול להיות כל ימיו רשע וחוטא. יש אפילו צד מסוים שככל שאדם הוא יותר גדול אז הוא עושה גם חטאים גדולים יותר. באופן כללי, ככל שאדם הוא יותר קטן אז הוא עושה את הכל קטן, וכשהוא גדול – אז הוא עושה את הכל גדול, וכמו שכבר כתוב בגמרא: "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו" (סוכה נב,א). רבי צדוק הכהן מלובלין כותב (ראה צדקת הצדיק מד) שזה נכון גם להיפך, כלומר שכל מי שיצרו גדול מחברו אומר שהוא גם גדול מחברו, אלא שלא תמיד הוא עושה את השימוש הנכון ביצר שלו. הדבר דומה לכך שהאדם נולד עם פרופורציות מסוימות, עם שיווי משקל, והוא יכול להכריע תוך העניין הזה. כיוון שכך, אם אדם הוא צדיק גדול אז בהכרח צריך שיהיה לו גם יצר הרע גדול, בהתאם. זאת אומרת שזה לא איזשהו עונש שנותנים לצדיקים, אלא זה פשוט

יהודי. לאחר מכן חזר התלמיד לבעל שם טוב, ואמר לו: 'שאלתי על היהודי ששלחתי אותי אליו, ואמרו לי ככה וככה, ולא לגמרי הבנתי מה העניין'. אז ענה לו הבעל שם טוב: 'זה בעצם היית אתה – אז עכשיו אתה יכול להבין שבגלגול הנוכחי אתה צריך לתקן את כל מה שעשית, ולכן יש לך את כל הייסורים הללו – שהם בעצם באים על חשבונך בגלל אותו אדם'. לא רק בספרים הללו כתוב על כך שיש אנשים שהחיים פשוט 'לא הולכים להם', ושזה קשור לחיים הקודמים שלהם. זה נכון שלכל אדם יש צרות, ואין דבר כזה בלי צרות, ומניסיון אני יכול להגיד שהאנשים שאין להם צרות הם בעצם האנשים שאנחנו לא מכירים. האנשים שאנחנו מכירים יש להם צרות, וככל שאנחנו מכירים אותם טוב יותר כך אנחנו יודעים יותר על הצרות שלהם. אבל בכל זאת, יש אנשים שאיכשהו עוברים חיים שיש בהם צרות שהם לא לפי ערכם: אדם נרדף ורדוף בייסורים יום אחרי יום, שנה אחרי שנה, והוא לא מצליח לצאת מזה. יש אנשים שלא רק שאין להם יום אחד של קורת רוח, אלא אין להם יום אחד בלי ייסורים וכאבים וצרות, ויש כאלו שבכלל אי אפשר להבין איך הם עומדים בכל כך הרבה ייסורים.

חזרה לענייננו, אדמו"ר הזקן אומר שהגוף הוא בעצם כנסת ישראל, הוא אוצר הנשמות, הים הגדול שהוא בעצם המאגר של כל הנשמות, וזהו 'בניין נוקבא, מלכות דאצילות'. כאמור, לפני שאברהם הגיע למעלה העליונה הנשמות הגבוהות היו מגיעות גם לאומות העולם, כמו דור

וכשהיה אברהם בן תשעים ותשע שנים אז היה ביכולתו להפרידם, שלא יומשך נשמות גבוהות אלא לזרעו אחריו, שכל אחד מישראל ממשיך בזיווגו נשמה קדושה. רק ההפרש בין צדיק לרשע בזיווגם הוא בהמשכת הלבושים, אם טמאים או טהורים, כידוע.

לפני דוד והקב"ה לא נתן לו, אז הוא לא חזר בתשובה. זאת אומרת שהאנשים הללו היו גדולי עולם, ובכל זאת – הם נמצאים ברשימת האנשים שאין להם חלק לעולם הבא, שזו רשימה שהיא לא כל כך גדולה. כיצד זה יכול להיות? אלא שעם כל גדולתו, אדם עם היקף אישיות כל כך גדול יכול להטות אותה לצד הרע, כך שהוא יהיה שורש "פורה ראש ולענה" לכל הדורות.

אם כן, הדברים הללו קשורים לגדולתו של האדם, ולכן גם בדור המבול ובדור הפלגה היו נשמות גדולות, וכשהם רצו להגיע לשמים אז הייתה להם את היכולת לעשות את זה, אלא שהם היו רשעים. וכשהיה אברהם בן תשעים ותשע שנים אז היה ביכולתו להפרידם, שלא יומשך נשמות גבוהות אלא לזרעו אחריו, שכל אחד מישראל ממשיך בזיווגו נשמה קדושה. כלומר כשאברהם הגיע למדרגה הזו הוא הצליח ליצר סוג מסוים של מוטציה, ומאז בניו ממשיכים אותו.

רק ההפרש בין צדיק לרשע בזיווגם הוא בהמשכת הלבושים, אם טמאים או טהורים, כידוע. אז מהו בעצם התפקיד של ההורים? לפי זה יוצא שההורים לא קובעים שום דבר – לא לגבי גודל הנשמה ולא לגבי מהות הנשמה של הילד שלהם. זאת אומרת שיכול להיות שההורים הם צדיקים גדולים, אבל הילדים שלהם יהיו אנשים קטנים; ויכול להיות שההורים הם

מפני שהאדם הוא צדיק, מפני שיש לו אישיות גדולה, אז יש לו גם בעיות גדולות. לפי זה יוצא שאם רואים אדם שהוא כולו יצר הרע, זה סימן לכך שבצד האחר של האישיות שלו יש לו גדולה, אלא שהיא איננה מגיעה לידי ביטוי – אבל זה קורה מפני שהוא החליט שהוא לא רוצה שהיא תבוא לגדולה.

אם כן, ההבדל בין הצדיק והרשע ובין אדם שנוהג בדרך הטוב והישר לאדם שנוהג ברע בכל עניין, הוא לא הבדל שנוגע לגדולתו של האדם ולמהותו, אלא רק לבחירתו. יכול להיות אדם קטן שיהיה כל ימיו הגון וישר וישר אורח, והוא יעשה את כל מה שהוא צריך בלי שאלות, ויכול להיות אדם שהוא הגון וישר בהיקף גדול יותר – אבל הוא יישאר כל ימיו שקוץ ושומם. יש דבר תמוה במופיע בגמרא בסנהדרין: אמנם על דואג כתוב שהוא היה 'אביר הרועים' (שמואל א כא, ח), וגם על אחיתופל שהיה אדם מאוד חכם, אבל בגמרא כתוב שירבעם בן נבט היה גדול הדור (סנהדרין קא, ב-קב, ב), וגם ישנה ברייתא שאומרת "מנשה היה שונה חמשים וחמשה פנים בתורת כהנים כנגד שני מלכותו, אחאב שמנים וחמשה, ירבעם מאה ושלושה" (סנהדרין קג, ב), ועל ירבעם אפילו מסופר "שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן" (סנהדרין קב, א), אלא שבגלל שירבעם רצה ללכת

דבר התברר שקראו לו שלמה רבינוביץ', והוא היה הנכד של הרבי האחרון מראדומסק, והוא נקרא על שמו של הרבי הראשון מראדומסק. אגב, אחד הנכדים של רבי שלמה רבינוביץ' היה אחד מגדולי מרביצי התורה בפולניה, ואני חושב שהיו לו יותר מעשרים ישיבות שהוא החזיק בעצמו. בכל אופן, בגלל השואה אביו של מי שדיברתי איתו נרצח, והבן הלך והתגלגל לו. בכל אופן, הנקודה היא שבאמת שום דבר לא היה שייך שם לתורה ומצוות, אבל בכל זאת נשאר שם איזשהו לבוש, והלבוש הזה הגיע מהסבא אל הילדות הללו. זאת אומרת שממש היה אפשר לראות שיש אצל הילדות הללו דבר שלא שייך לחינוך של ההורים ולא להשגה שלהם, מכיוון שזו הייתה משפחה ישראלית רגילה.

אם כן, ההפרש בין צדיק לרשע הוא שהצדיק יכול להמשיך לבושים יותר יפים. הלבושים הללו יכולים לעזור לאדם, מפני שהם נוגעים לדרך החיים, לאופני החשיבה ולדרכי ההתייחסות של האדם לדברים שונים. הלבושים בעצם קשורים להסתכלות של האדם על העולם, ויש אנשים שראייתם הראשונית הוא בצורה יותר יפה, ויש אנשים שהראייה שלהם היא ראייה מאוד מגושמת או לא טובה. אפשר לראות מעין זה אצל ילד שקיבל חינוך טוב: זה שהוא קיבל חינוך טוב לא אומר שהוא בהכרח יגדל להיות אדם טוב, אבל יש דברים מסוימים שהוא לא יעשה, כמו למשל לגנוב. לעומת זאת, אני מכיר אדם שהגיע ממשפחה ענייה והיה רגיל לגנוב, ולמרות שאחר כך הוא הגיע למקום

זוג רשעים, אבל תיוולד מהם נשמה גדולה. אז מה בעצם ההורים עושים? ההבדל הוא לגבי לבושי הנפש, מכיוון שהנפש לא מגיעה עירומה. מהצד הביולוגי הנשמה באה מכוח התורשה, אלא שיש לה גם כל מיני צדדים שהם לבושי הנפש. מהבחינה הזו, לנשמה של אדם שהוא צדיק יש לבושים יותר יפים, ואז גם סביר יותר שגם לבושי הנפש של הילדים שלו יהיו לבושים יפים של אנשים צדיקים; אבל זה עדיין לא אומר שהוא יכול כביכול להזמין אם הנשמות של הילדים שלו יהיו גדולות או קטנות. כל מה שהוא יכול לעשות, וזה בעצם העניין של העבודה הזו, הוא לעשות שיהיו לבושים מסוימים. זה דבר שאפשר לראות אותו: אפשר לראות שיש משפחות בישראל שיש להם לבושים יפים, אלא שהלבושים הללו לא קשורים למהות או לבחירה שלהם, ובוודאי גם לא לגדולה שלהם.

לפני שנים היו ליד ביתי שתי ילדות קטנות, והייתי מסתכל עליהן. אבא שלהן וסבא שלהן היו נגרים, ואני לא יודע עד כמה הם היו שייכים לתורה ומצוות. אני לא ידוע אם אתם מכירים, אבל יש נוסח שבכל ליל שבת מחשקים בקלפים, שזה מעין 'וקראת לשבת עונג': אנשים מתאספים להם יחד ומשחקים. אני הסתכלתי על הילדות, שהיו שכנות שלנו, וראיתי שיש בזה משהו לא שייך. אז עשיתי דבר שאני בדרך כלל לא עושה, והלכתי ושאלתי את האבא אם הוא יודע משהו על המשפחה שלו – מכיוון שזה כל כך הפתיע אותי מה שראיתי. בסופו של

ולא תמצא המשכת נשמה קדושה באומות רק לעיתים רחוקים כו'.
גם לזאת הייתה הפעולה של ההמשכה שהמשיך אברהם, שיהיה אלוקים לזרעו
אחריו בכל עת אשר יעוררו אהבתם המוגבלת, יהיה נתפס בעמקי לבם באהבה
נפלאה "ה' הוא האלוקים" בבחינת עצמיות לבם, כידוע.

קדושה באומות זה דבר נדיר. אמנם, אנחנו יודעים שיש דבר כזה בני גרים – אז מהיכן מגיעה הנשמה שלהם? יש לכך כל מיני הסברים, ואחד מהם הוא שנשמה של גר היא נשמה שכביכול טעתה בדרך, היא נולדה לא במקום הנכון; ולפעמים היא באמת מתגלגלת בעולם הזה והיא לא מצליחה למצוא את התיקון שלה. למשל, יכולה לרדת נשמה קדושה באיזה מקום שאין בו יהודים בכלל, אז היא מתחבטת ומתלבטת אבל היא לא מוצאת לה דרך להביע את עצמה; אבל כאשר היא מוצאה את הדרך – אז לפתע היא יכולה לבוא לידי ביטוי, ולהתגיייר. גם את העניין הזה אפשר ממש לראות. יש אנשים שלכאורה לא הם ולא אבותיהם היו שייכים לעניין, ומאיזושהי סיבה – לפעמים סיבה גשמית לחלוטין – הם מחליטים לשנות כיוון ולהתגיייר.

הייתה איזו בחורה יהודייה באוסטרליה, והיא מצאה לה איזשהו בחור באוניברסיטה, אבל הוא לא היה יהודי משום צד. הם יצרו ביניהם איזשהו קשר והמשפחה עשתה סקנדל גדול על זה, אבל האבא אמר: 'לי לא אכפת, רק שמצידי ילך ויתגיייר'. אז אותו בחור הלך ללמוד, אלא שבינתיים המשפחה של הבחורה בכל זאת לא הסכימה ולא התרצה בכך, והחליטו לשלוח אותה לארץ וחשבו שבכך הסתיים כל הסיפור. אלא שאותו בחור שכבר התחיל ללמוד נכנס בינתיים חזק מאוד

שבו הוא חי יותר בשפע, הוא עדיין היה ממשיך לגנוב – למרות שהוא בוודאי אדם עם כל מיני מעלות ובכל מיני מדרגות, ואין לו שייכות מהותית לעניין; אלא שבכל זאת, מכיוון שהוא קיבל אופן ראייה מסוים של החינוך נוצר אצלו פגם מסוים. זאת אומרת שיש דברים שעולים על הדעת, יש אופן מסוים שבו האדם חושב או מסתכל על העולם, וכל הדברים הללו אלו דברים שההורים יכולים לתת לילדים – או בתורשה או מצד קדושתם, אבל בכל אופן זה לא קשור למהות של הילד. זאת אומרת שיכול להיות שהילד נולד עם לבוש אחד, אבל לאחר מכן הוא מתקן ומשנה את הלבושים שלו עד שהם הופכים להיות שונים לגמרי; וגם יכול להיות שאותו אחד שנולד עם לבושים יפים נולד עם נשמה קטנה, ולכן בסופו של דבר הוא יהיה בסך הכל אדם קטן. אפשר ממש לראות אצל אנשים שהם יורשים סוג מסוים של מעוף, אבל הם לא יורשים את הגדולה של הוריהם. מדוע זה כך? מפני שגדולה אמיתית לא בהכרח עוברת מדור לדור.

אם כן, זרע ישראל – יהיה אשר יהיה – מוליד נשמות קדושות, שפעמים הן יותר גדולות ופעמים יותר קטנות, אלא שכולן הן נשמות קדושות, עם לבושים לפי מדרגתם של ההורים. **ולא תמצא המשכת נשמה קדושה באומות רק לעיתים רחוקים כו'.** לעומת ישראל, למצוא נשמה

להסתיים, ואדם שמבין במוזיקה יודע איך המנגינה צריכה ללכת ולזהות מתי יש זיוף – למרות שהוא לא מכיר מראש את המנגינה, מכיוון שהוא ידוע שזה פשוט לא יכול להיות ככה. באותו אופן, גם בדברים שבקדושה אדם יכול לדעת שדבר מסוים הוא נכון ודבר אחר לא; ולאנשים הללו יש נשמות לעילא ולעילא והן נשמות גדולות מאוד – כמו הנשמה של רבי עקיבא. אם היו צריכים לחפש את הייחוס של רבי עקיבא כנראה שלא היו מוצאים יותר מידי, ובכל זאת לא היה בכל דורות ישראל אדם כמו רבי עקיבא, ומכאן שלפעמים נשמה גדולה מאוד שהיא מאור ישראל, מתגלגלת ומתגלה לה בעולם דווקא בדרכים הללו.

ירושת אברהם: ההתעוררות לאהבת ה'

כל זה היה צד אחד של העניין. אלא שגם לזאת הייתה הפעולה של ההמשכה שהמשיך אברהם, שיהיה אלוקים לזרעו אחריו בכל עת אשר יעוררו אהבתם המוגבלת יהיה נתפס בעמקי לבם באהבה נפלאה "ה' הוא האלוקים" (דברים ד, לה) בבחינת עצמיות לבם, כידוע. חוץ מהעניין של ירושת הנשמה, מה שאברהם הוריש לבניו אחריו זה את אהבת ה'. מה הכוונה בכך שאברהם הוריש את אהבת ה'? שוב, אהבת ה' זה לא דבר שאדם יכול לקבל בירושה, אלא הוא רק מקבל את הפוטנציאל לכך שכאשר הוא יעורר בתוכו את העניין הזה, אז מה שיקרה אצלו לא יהיה לא יהיה דבר חיצוני. כל אחד מאיתנו מקבל איזושהי מתנה, איזושהי

לתוך העניינים, ולא רק שהוא התגיר אלא הוא נעשה ירא שמיים וחסיד גדול, ובסופו של דבר הוא החליט אפילו לעלות לארץ כיהודי. כשהוא הגיע לכאן הוא פגש שוב את אותה בחורה, כאשר עכשיו כבר זקנו מגודל ופירקו נאה. אז החבורה שאלה אותו אם עכשיו הכל בסדר ועכשיו הם יכולים להתחתן, אלא שהוא אמר לה: 'את חושבת שאני אתחתן עם בחורה שרצתה להתחתן עם גוי?'. ובאמת הוא לא התחתן איתה, אלא עם איזושהי בחורה אחרת – שגם לה היה סיפור יוצא דופן. אותה בחורה באה ממשפחה של אנוסים מאחד מאיי הודו המערבית, וכשהיא גילתה את זה היא פשוט ברחה מהבית ונסעה לארצות הברית, ושם היא קבלה על עצמה יהדות שלמה.

אם תראו את היהודי הזה היום, תראו שהוא יושב באיזה מקום ולומד, ובכלל לא ניכר עליו כל העניין הזה. מישהו שהיה בחתונתו והוא אמר לי: 'אני לא יכול להשיג את מה שהוא משיג – לא רק מצד זה שהוא יודע הרבה בגלל שהוא למד הרבה, אלא מפני שיש לו איזשהן דקויות בנפש שיש רק לאנשים מסוימים, ורק הם יודעים להבין את הדברים הללו'. זאת אומרת שיש אנשים שיש מאחוריהם שלשת ארוכה של דורות, והם מצליחים להגיע לדקויות הנפש לא רק מפני שהם מחקים אנשים אחרים, אלא מפני שהוא באמת שייך ונוגע לעניין. איך בעצם יודעים אם אדם שייך לאיזה עניין? יכול להיות אדם שנמצא בתוך התחום שלו והוא יודע איך לפעול בתוכו; למשל, אדם שמבין בציור יודע איך ציור צריך

החוצה ויתגלה. אבל מה קורה למי שאין לו כישרון כזה? אם הוא לא מטומטם גמור, הוא יכול לעשות משהו, אבל כנראה שהוא לא יצליח להגיע רחוק מאוד. זאת אומרת שיש איזשהם גבולות מסוימים, ובדברים מסוימים הם בולטים מאוד, עד כמה אדם יכול להשקיע ולעבוד כמו משוגע ולהגיע להישגים כלשהם. זאת אומרת שיש דרגה מסוימת שבה זה כבר לא משנה כמה האדם עובד, וזה לא שהוא לא עובד מספיק, אלא פשוט אין לו את הכישרון להגיע אל הדרגה הזו. לעבודה יש גבולות, במון זה שאמנם היא יכולה ליצור אפשרויות, אבל אם אין בתוך נפשו של האדם את המאגר או את הכישרון המסוים, אז הוא לא יצליח להגיע לדרגה גבוהה במיוחד.

אלא שיש דברים שיש לאדם מאגר שלהם בתוך הנפש שלו, ואת הדברים הללו הוא יכול לעורר ולגלות. זה בעצם מה שאדמו"ר הזקן אומר כאן: אהבת ה' היא למעשה חלק מהמאגר של ירושתנו מאברהם אבינו. לכן, אם אדם מישראל מעורר את האהבה הזו אז הוא מגיע למעין אמיתי שהולך ומתגבר, וזו נקודה של המהות העצמית שלנו. למעשה, גם במעיינות יש פעמים שהם פורצים מעצמם, כמו למשל שהיה אדם שהלך ונתקל ברגלו בגוש של זהב, וכך הוא מצא את אוצרות הזהב הראשונים. אלא שעל כל מעיין שמתפרץ, יש כמות אדירה של מים שנתונים באוצרות שלעולם לא יפרצו. יחד עם זאת, יש המון מקומות בעולם שלא צריך לחפור בהם הרבה כדי למצוא שם מים. מה שעשו למשל עבדיו

ירושלם, וכמו שאומרים בתפילה "אשרינו מה טוב חלקנו ומה יפה ירושתנו", וזה אומר שכל אחד מקבל את האפשרות של אהבת ה'. ואז, ברגע שהוא מעורר בתוכו את האהבה הזו היא הולכת וגוברת, והיא מגיעה לנקודת אמת. זאת אומרת שהאהבה הזו היא לא עניין צדדי ומקרי, אלא היא נעשית אהבה של אמת שמתלקחת בתוך נפשו של האדם. במילים אחרות, כולנו קיבלנו סוג מסוים של אוצר, שהוא חבוי עמוק באדמה; וקיבלנו גם הבטחה שאם נחפור מספיק, אז נמצא אותו.

יש פסוק שהרמח"ל מתחיל בו, ומבחינה מסוימת הוא גם ה'מוטו' שלו: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא" (משלי ב, ד). מה זאת אומרת שאם אני אחפש – אני אמצא. זו לא הבטחה קטנה של מה בכך, שאומרים למישהו 'אם רק תחפש או תעבוד מספיק אתה תגיע לעניין מסוים'. יש לא מעט עניינים שהאדם יכול לעבוד בהם במשך כך וכך שנים, אבל עם כל כמה שהוא ישיג הוא לא ימצא מטמון. אם מישהו חופר באדמה שאיננה ראויה לכך, הוא יכול לחפור שניים או שלושה קילומטר לבטן האדמה, ואולי הוא אפילו ימצא כמה חרסים או כמה אבנים מיוחדות, אבל מטמונים הוא לא ימצא.

ההבדל הוא מצד מסוים בעצם בין אנשים שנולדים עם כישרון לבין כאלו שלא. יש אנשים שיש להם כשרון לנגינה, ויש כאלה שיש להם כשרון למחשבה. אם אדם שיש לו כשרון לנגינה יעשה את כל העבודה הנדרשת לכך, אז הכישרון שלו יצא

רק חלק מסוים ממה שיש באותו מקום. קורה לאדם שהוא מאוד מצליח, שהוא גדל במקום טוב ושיש לו כמה דברים, ודווקא מפני שקל להם הם נתפסים לעצלות הלב והמוח. אז יכול לקרות שאותו אחד אולי מצליח למצוא כל מיני דברים, אבל בסופו של דבר הוא מתפרנס רק ממה שיש על פני השטח, ואם הוא היה חופר יותר עמוק הוא היה מגיע באמת למשהו; אלא שהוא מחליט להישאר אדם קטן ולא לחפש את מה שבתוכו. זאת אומרת שיש לו את הפוטנציאל אבל הוא אף פעם לא ניצל אותו, וזהו בעצם העניין של "לא יגעת ומצאת – אל תאמין", מכיוון שאותו אדם לא הוציא ולא מצא את כל מה שיש בו. יכול להיות שהוא נתקל בכל מיני דברים בדרך אגב, במקרה הגיעה אליו איזושהי הזדמנות – אבל יכול להיות שהוא ניצל אותה רק למשך חודש או חודשיים, ולאחר מכן הוא כבר מפסיק לעבוד; ואז יוצא שכל מה שהיה לפני נשאר בדיוק באותה מדרגה שבה הוא היה. אבל אם הוא היה ממשיך לעבוד, ממשיך לנצל את ההזדמנות שהוא קיבל – אז היה יוצא ממנו דבר אחר.

סיפרו פעם על הרבי מרוז'ין, שאחד הצדיקים ישב ודיבר איתו על דרך העבודה של אבא שלו שלא האריך ימים, שהיא הייתה גם דרך העבודה של סביו ושל אבי סביו – והם כולם לא האריכו ימים, ונפטרו סביב גיל ארבעים. אז הסבא מרוז'ין התכעס עליו ואמר לו: 'מה אתה חושב? זה כמו כביסה: שתולים אותה על החבל כדי שתתייבש. הם גמרו את מה שהיה להם לעשות – והלכו, אז מה יש

של יצחק הוא דבר ידוע, שאם חופרים על יד אפיק של נחל אפשר למצוא שם מים בקלות. אלא שגם במקומות הללו צריך לחפור, והסיכוי שהמים הללו יצאו לבד הוא סיכוי קטן.

פה ושם יש אנשים שמבחינת הנשמה אפשר לזרוק אותם בכל מקום ויתפרץ מהם משהו החוצה. אבל אפילו אנשים שיש להם נשמה עליונה מאוד כמו רבי עקיבא, צריכים לא פעם מזל כדי שמשהו יביא אותם לחפש בתוך הפנימיות שלהם, שהרי לולא זה – הוא היה ממשיך להיות רועה כל ימיו, וכנראה שאף אחד לא היה יודע על קיומו. אלא שכשהייתה לו הזדמנות הוא הצליח להתגבר על עצמו ולהגיע לאן שהגיע, וזה באמת דבר שקורה לעיתים רחוקות. אלא שההבטחה לאברהם היא שיש מעין זה בכל מקום אצל כל אחד: "אם תבקשנה" ואם תחפשנה – אז בסופו של דבר אתה תמצא. אמנם יש אנשים שצריכים לעשות חיפוש קטן מפני שאצלם זה קרוב לפני השטח, ויש אנשים שצריכים לעשות חפירה יותר גדולה.

כביכול, כל אחד מקבל מפת אוצר, עליה מסומן לו שיש לו אצלו מטמון – והוא צריך כעת ללכת לחפש אותו. זה מעין מה שאומרים "יגעת ולא מצאת – אל תאמין" (מגילה ו,ב), כלומר: זה ישנו ולכן אל תאמין שלא מצאת, אלא שהעניין הזה תלוי בהשקעה וביגיעה של האדם. זהו בעצם גם אותו ההסבר לחלקו השני של המשפט: "לא יגעת ומצאת – אל תאמין", מפני שאולי מצאת, אבל לא מצאת את כל מה שיש; ומה שמצאת על פני השטח הוא

וזאת לא היה ביכולת אברהם, אף שהיה מרכבה ובחינת אבר לכוח מה שבחסד דאצילות, עד שמל את עצמו – אז היה כריתות הברית שיהיה לזרעו אחריו ה' לאלוקים.

וענין הברית ידוע, הוא הוא התערובות החיות, עד שיומשך אור האהבה דאצילות מקור כל החיים העליונים כאשר יעורר איש ישראל אהבתו המוגבלת כו'. וגם בזאת הכריתת ברית היה שיהיה רק לזרעו אחריו ולהפריד זר מהם.

ולענייננו, היכולת הזאת להעניק את הירושה הזו לא היה ביכולת אברהם, אף שהיה מרכבה ובחינת אבר לכוח מה שבחסד דאצילות, עד שמל את עצמו – אז היה כריתות הברית שיהיה לזרעו אחריו ה' לאלוקים.

כריתת ברית

וענין הברית ידוע, הוא הוא התערובות החיות, עד שיומשך אור האהבה דאצילות מקור כל החיים העליונים כאשר יעורר איש ישראל אהבתו המוגבלת כו'. מהי בעצם כריתת ברית? מה ההבדל בין כריתת ברית לחוזה? חוזה אומר שכשאתה תעשה כך וכך אז אני אעשה כך וכך, וברוב החוזים גם יש חלק שאומר שאם אתה לא תעשה כך אז גם אני לא אעשה כך. אז זה חוזה; אבל מהי ברית? ברית בעצם אומרת: בין אם אתה מתנהג כך ובין אם לאו – אני אשמור ואעשה את מה שאני צריך לעשות. זאת אורמת שעצם ועיקר המהות של כריתת ברית זה שהיא הבטחה שאיננה הפיכה, הבטחה שאין לה שבירה. התמצית של כל כריתת ברית היא בעצם לומר שלא חשוב מה יקרה מהצד השני – אני אשמור את חלקי בברית. זה גם הפירוש הפשוט של מה שעושים לילד כשהוא קטן: כורתים ברית, במובן זה שמבטיחים שהוא יישאר יהודי בלי קשר

להם לשבת שם?'. מה שאני רוצה להגיד זה שלרוב האנשים אין את הבעיה ההפוכה, שהם מסיימים למצות את עצמם כל כך מהר. בוודאי יש אנשים שממצים את עצמם, ומישהו פעם אמר שכשהקב"ה רוצה להעניק לאדם כזה חיים אז הוא נותן לו תפקיד של מנהיג ישראל – ואז ממילא נוצרת לו עוד עבודה. זאת אומרת שאולי את העבודה על עצמו הוא סיים, אבל עכשיו יש לו סידרה חדשה של עבודות שהוא צריך לעשות בשביל אחרים, והעבודה הזו לא נגמרת כל כך מהר.

זה מעין מה שהזכרתי לפני כן, שיש אנשים שמגיעים לעולם מפני שהם נחוצים למציאות העולם. כך למשל משה רבנו, הלל ורבי עקיבא סיימנו עד גיל שמונים את העבודה על עצמם, ולאחר מכן הם הפכו להיות מנהיגי ישראל. את השנים הללו הם לא ניצלו לצורך עצמם אלא הם עבדו בשביל אחרים. זאת אומרת שאם אדם הוא הגון אז הוא עושה את מה שהוא צריך לעשות, אבל אם הוא לא אדם הגון אז אסור לתת לו להוביל אפילו כבש אחד. מדוע? מפני שאם הוא יודע לאן הוא הולך הוא יכול להוליך מחנה שלם אחריו, ואם הוא לא יודע לאן הוא הולך אז הוא לא יכול להוליך אחריו אפילו כלב.

והנשמה שלו תעלה גבוה יותר ממה שהוא בעצמו יכול. וגם בזאת הכריתת ברית היה שיהיה רק לזרעו אחריו ולהפריד זר מהם. כריתת הברית, ההסכם שהקב"ה עושה, זה שאנחנו שייכים לך ואתה שייך לנו, ושככה יישאר.

לסיכום קצר, המאמר הזה התחיל בעניין של "מעשיו מרובים מחכמתו", ואדמו"ר הזקן הסביר שהמימרה הזו לא מזלזלת בחכמה, מפני שכשאדם עושה דבר מסוים בלי הבנה וחכמה כלל, הוא בעצם לא עושה שום דבר. אלא שעל הכוח הגדול שיש במעשה יש ברית, שברגע שהאדם מעורר את ליבו באהבת ה' – אז יגיע אליו משהו אמיתי. ההבטחה הזו לא קיימת לגבי מדרגת החכמה, שלגביה באמת גם אם אדם ישב ויטייגע באיזה עניין זה לא בהכרח אומר שיפתחו לו כל המעיינות; אלא ההבטחה הזו קיימת לגבי המידות של האבות, לגבי אהבה ויראה – ששם מובטח שכאשר אדם יעבוד הוא יגלה לא רק את מה שיש בתוכו, אלא כל מה שיש במציאות יתגלה ויתעורר. הנקודה הזו קשורה לאחד העניינים שדובר עליהם בהתחלה, והוא שאמנם התעוררות הלב לא מגיעה בהכרח גבוה יותר אבל היא יכולה להגיע עמוק יותר, לנקודת אמת כזו שאדם איננו יכול להגיע אליה לבדו מכוח סברתו. לו אדם היה רק מהרהר בעניינים גבוהים הוא לא היה יכול להגיע לאותה המדרגה אליה הוא מגיע כאשר הוא מעורר את הדברים.

לשאלה איך הוא יתנהג עם הקב"ה ואיך הקב"ה יתנהג איתו. בברית הזו לא אומרים שרק אם הקב"ה ייתן ויעשה כך וכך אז אני אלך אחריו, אלא הברית אומרת: בין שיהיה לי טוב ובין שיהיה לי רע, בין שיהיו לי צרות ובין שיהיו לי ייסורים – אני מקבל על עצמי את כריתת הברית.

מכיוון שכך, הברית בעצם מסמלת קשר נצחי שקיים לעולם. זה גם מה שאומר הנביא: "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על כן אפקד עליכם את כל עוונותיכם" (עמוס ג,ב): למה הקב"ה מטייגע כל כך כדי להכות אותנו? מפני שהוא לא יכול לזרוק אותנו בגלל הברית. אם היינו חותמים על חוזה, אז היינו מתנהגים כמו שאנחנו עושים היום דור אחד, שניים או שלושה – ובזה מסתיים העניין. מהצד הזה, זוהי באמת השקעה לא טובה: סוחר שרואה שהמפעל שלו לא מצליח סוגר אותו; אלא שבברית השאלה הזו לא משנה לשום דבר, ולכן גם אם המפעל לא מצליח – עדיין ממשיכים לעשות את כל המאמצים. מדוע? כדי להחזיר את החלקים הסוררים למוטב, שהרי בעצם אי אפשר לצאת מהברית.

זוהי אם כן כריתת הברית של אברהם: הנתנה המתמדת שלכל אדם מישראל יש פוטנציאל של אהבת ה', ושם הוא יעורר את מה שיש בתוכו הוא יוכל להעיר גם את הדבר האמיתי שבתוך נפשו. כביכול, זוהי מעין הבטחה שאם האדם ינגן את הניגון הנכון אז הוא יגיע לכל העולמות,

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

תלמידי הרב שטיינזלץ